

VINNI VALLA JÄÄTMEKAVA

2015 – 2020

Pajusti 2015

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENGUSUUNAD RIIKLIKUL TASANDIL	4
1.1. Eesti keskkonnastrateegia ja keskkonnategevuskava.....	4
1.2. Eesti jäätmekäitluse lähiminevik.....	4
1.3. Riigi jäätmekava.....	5
2. JÄÄTMEKÄITLUSALANE SEADUSANDLUS	6
2.1. Euroopa Liidu direktiivid	6
2.2. Eesti õigusaktid	7
2.3. Vinni valla õigusaktid	7
2.4. Kohaliku omavalitsuse õigused ja kohustused jäätmemajanduse planeerimisel.....	8
2.5. Vinni valla jäätmekava ulatus ning seos üleriigilise jäätmekavaga	9
3. OLEMASOLEVA OLUKORRA KIRJELDUS	10
3.1. Rahvaarv.....	11
3.2. Ettevõtlus.....	12
3.3. Haridus	14
3.4. Kultuur	15
3.5. Sotsiaalsfäär	15
3.6. Loodus ja loodusvarad	15
3.7. Kaitsealused loodusobjektid.....	15
4. VINNI VALLA JÄÄTMEKÄITLUSE ÜLEVAADE	19
4.1. Korraldatud jäätmevedu	20
4.2. Olmejäätmed	22
4.2.1. <i>Segaolmejäätmed</i>	23
4.2.2. <i>Paberi- ja papijäätmed</i>	23
4.2.3. <i>Pakend ja pakendijäätmed</i>	24
4.2.4. <i>Biolagunevad jäätmed</i>	25
4.2.5. <i>Ehitus- ja lammutusjäätmed</i>	26
4.2.6. <i>Tervishoiuasutuste jäätmed</i>	26
4.2.7. <i>Ohtlikud jäätmed</i>	26
4.2.8. <i>Metallijäätmed</i>	28
4.2.9. <i>Suurjäätmed</i>	28
4.3. Jäätmetekke prognoos	28
4.4. Jäätmete taaskasutamine ja kõrvaldamine.....	30
4.5. Jäätmekäitluseks vajalik loodusvara	31
5. VINNI VALLA JÄÄTMEKÄITLUSE ANALÜÜS	31
5.1. Valla jäätmekäitluse positiivsed küljed.....	31
5.2. Valla jäätmekäitluse nõrgad küljed	31
5.3. Valla jäätmekäitluse probleemid	31
5.4. Jäätmekäitluse parendamise võimalused	32
6. VINNI VALLA JÄÄTMEKÄITLUSE EESMÄRGID	32

6.1. Eesmärkide püstitamise alused.....	32
6.2. Jäätmekäitluse eesmärgid	32
7. MEETMED JÄÄTMEKÄITLUSE PARANDAMISEKS JA JÄÄTMETE TEKKE VÄHENDAMISEKS NING VÄLTIMISEKS	33
7.1. Elanike ja ettevõtete teadlikkuse arendamine	33
7.2. Vallavalitsuse haldussuutlikkuse tõstmine.....	33
7.3. Jäätmete taaskasutamine	33
7.4. Koostöö teiste organisatsioonide- ja omavalitsustega.....	34
7.5. Jäätmekäitluse regulaarne korraldus ja järelevalve	34
7.6. Jäätmemajandusalase statistika korrastamine	34
7.7. Probleemtoodete käitlemine	35
7.8. Jäätmehoolduse korraldamine põhimõtete jälgimine	35
7.9. Ladustatavate jäätmete koguse osatähtsuse vähendamine	36
7.10. Biolagunevate jäätmete suunamine.....	36
7.11. Vinni reovee purgla rajamine.....	36
7.12. Reoveesette kompostimise väljakute ajatamine.....	36
7.13. Suletud prügilate järelevalve.....	37
7.14. Ehitus ja suurjäätmete ja käitlemine.....	37
7.15. Keskkonnakaitseliselt kõige lähema jäätmekäitluskoha kasutamine.....	37
7.16. Jäätmekäitlejate arvu suurendamine jäätmete kogumise ja käitlemise süsteemi.....	37
7.17. Jäätmehoolduskeskuse töös osalemine.....	37
8. VINNI VALLA JÄÄTMEKÄITLUSE EESMÄRGID	37
8.1. Jäätmete kogumine	38
8.2. Jäätmete vedu	38
8.3. Jäätmete ebaseaduslik ladestamine	38
8.4. Jäätmekäitluseks vajalik loodusvara	38
9. JÄÄTMEKÄITLUSE TEGEVUSKAVA JA RAHASTAMINE	39
9.1. Jäätmekäitluse kavandamine	39
9.2. Jäätmekäitluse rahastamine	39
KOKKUVÕTE.....	42
KASUTATUD ALLIKAD	43
LISA (jäätmealased mõisted)	44

SISSEJUHATUS

Jäätmeseadusega pannakse kohalikule omavalitsusele (KOV) mitmeid kohustusi jäätmehoolduse korraldamisel ja arendamisel. Vastavalt jäätmeseadusele seisnevad KOVi ülesanded järgnevas:

- Arendada jäätmehooldust oma haldusterritooriumil (üldine nõue);
- Korraldada jäätmete sortimist ja liigiti kogumist (liigiti kogumise koordineerimine ja edendamine, eelkõige on KOVi kohustuseks väljaspool jäätmejaamu ohtlike jäätmete kogumise korraldamine);
- Koostada jäätmehoolduse arendamiseks jäätmekava;
- Rakendada korraldatud jäätmevedu (via läbi jäätmevedajate konkursid ja hallata jäätmetekitajate registrit);
- Koostada ja kinnitada jäätmehoolduse korraldamiseks jäätmehoolduseeskiri ning teha jäätmehoolduseeskirja täitmise üle pidevat järelevalvet;
- Kooskõlastada Keskkonnaameti poolt antavad jäätmeload (esitada seisukoht jäätmelubade taotluste suhtes).

Lisaks jäätmeseadusele reguleerib KOVi kohustusi ka pakendiseadus, mille kohaselt on KOVi ülesanne korraldada oma haldusterritooriumil pakendite- ja pakendijäätmete kogumist. Siin on KOVi ülesandeks eelkõige kogumissüsteemi toimimise koordineerimine (kokkulepped taaskasutusorganisatsioonidega, nõuete esitamine kogumispunktidele ja järelevalve, teavitamine). Seega mängib kohalik omavalitus väga olulist rolli olmejäätmete käitlussüsteemi arendamisel.

Jäätmekäitlussüsteemi korraldamisel ja kavandamisel (sh jäätmekäitluslahenduste valikul) on väga tähtis, et kohalik omavalitsus omab ülevaadet jäätmete tekkekogusest ja koostisest ning jäätmekäitlustehnoloogiate arengutest nii regionaalsel kui ka riiklikul tasandil. Siiani on Eestis olmejäätmete käitlemine põhinenud prügilakesksetel jäätmekäitluslahendustel. Õigusaktidest tulenevate nõuete tõttu on olmejäätmete käitlemine suunatud aga üha enam taaskasutamise suunas.

Käesoleva jäätmekava koostamisel on lähtutud *Jäätmeseaduse* § 42, mille kohaselt on kohaliku omavalitsuse koostatud jäätmekava kohaliku omavalitsusüksuse arengukava jäätmehoolduse arendamist põhjalikumalt puudutav osa.

Käesoleva jäätmekava eesmärgiks on uuendada 2008 aastal kehtestatud „Vinni valla jäätmekava 2009-2013“. Analüüsitakse piirkonna jäätmehoolduse olukorda, vaadatakse üle eelmisel perioodil püstitatud eesmärkide ja ülesannete täitmine, määratletakse seadusandlusest tulenevad kohustused ja eesmärgid ning töötatakse välja Vinni valla üldised jäätmehooldusalased eesmärgid ja tegevuskava. Jäätmekava on koostatud juhindudes *Jäätmeseadusest*, Riigi jäätmekava 2008-2013 ja Riigi jäätmekavas 2014-2020 sätestatust ning lähtudes kehtivatest jäätmemajandust reguleerivatest õigusaktidest. Vinni valla jäätmekava sisaldab üldist ülevaadet vallast, jäätmemajanduse hetkeolukorrajeldust ja ülevaadet ning analüüsi jäätmemajandusega seotud probleemidest.

Jäätmekava püstitab jäätmehoolduse eesmärgid aastateks 2015–2020 ja esitab tegevuskava eesmärkide elluviimiseks

1. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENGUSUUNAD RIIKLIKUL TASANDIL

1.1 Eesti keskkonnastrateegia ja keskkonnategevuskava

Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030 on riigi keskkonnalase tegevuse kavandamise ja rahvusvahelise koostöö arendamise aluseks. Selle strateegia eesmärgiks on määratleda pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes samas keskkonna valdkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele.

Jäätmete osas on Eestil järgmised suundumused:

- Üha enam keskkonnasõbralikke ning lihtsalt taaskasutatavaid materjale. Suureneb olmejäätmete maht, kuid kuna samal ajal tegeldakse rohkem ka jäätmete sorteerimise ja taaskasutamisega, on prügilatesse ladestatavate jäätmete kogus stabiliseerumas ning pigem hakkab see järk-järgult vähenema;
- Efektivsemate põlevkivi põletustehnoloogiate ja alternatiivsete energiatootmise viiside rakendamine toob kaasa põlevkivijäätmete tekke vähenemise;
- Inimeste keskkonnateadlikkuse suurenemine aitab kaasa jäätmete sorteerimise tõhusamale rakendamisele, mis vähendab ka jäätmete ohtlikkust;
- Väheneb ehitus- ja lammutusjäätmete ladestamine prügilasse, kuna majanduslikku kokkuhoidu silmas pidades on püsijäätmetele leitud muid rakendusi;
- Toodetes kasutatakse üha enam keskkonnasõbralikke ning lihtsasti taaskasutatavaid materjale;
- Põhimõtteid „tootja vastutab“ ning „saastaja maksab“ rakendatakse üha laiemalt;
- Prügilate keskkonnamõju väheneb, kuna vanad prügilad, mis ei vasta keskkonnakaitse nõuetele, suletakse ning uute ehitamisel kasutatakse keskkonnahoidlikke tehnoloogiaid.

Jäätmete osas on strateegias püstitatud järgmine eesmärk:

1. Aastal 2030 on tekkivate jäätmete ladestamine vähenenud 30% ning oluliselt on vähendatud tekkivate jäätmete ohtlikkust.
2. Oluline on suurendada jäätmete sortimist, taaskasutamist, sh ringlussevõttu, et vähendada kõrvaldatavate jäätmete kogust miinimumini.
3. Oluline on vähendada jäätmete ohtlikkust ning ohtlike ainete sisaldust jäätmetes, see ühtlasi väldib jäätmete käitlemisel õhku, vette ja pinnasesse sattuvate heitkoguste suurenemist.

1.2 Eesti jäätmekäitluse lähiminevik

Periood 2006-2012 on jäätmehoolduse arengus olnud mitmel tasandil väga kiire. Sihipäraselt on suletud kõik keskkonnanõuetele mittevastavad prügilad ning oluliselt on kasvanud jäätmete taaskasutuse osakaal. Jäätmete taaskasutusvõimalused on mitmekesisestunud, arenev kogumistaristu aitab kaasa kvaliteetse toorme kogumisele ning näha on, et erasektor tunneb valdkonna vastu järjest kasvavat huvi. Seetõttu oli uue jäätmekava koostamisel oluline viia läbi taaskasutusvõimalusi analüüsiv olulusringi analüüs, mis selgitaks välja ühe või teise taaskasutusviisi eelistamisel kaasneva mõju.

Jäätmete masspõletus ja jäätmekütuse tootmine on kujunemas kaheks peamiseks sega-olmejäätmeid taaskasutavaks toiminguks. Huvi ringlussevõtu ning korduskasutuse vastu on jäänud

väheseks või on panuse osakaal jäätmekoguste mõistes suhteliselt madal. Märkida tuleb, et segaolmejäätmed moodustavad Eestis tekkivast jäätmekogusest vaid kuni 3 %. Ligikaudu 70 % jäätmeid tekib tegelikult põlevkivitööstuses ning tekkiva aheraine ja tuha taaskasutamise osakaal on jätkuvalt väga väike.

1.3 Riigi jäätmekava

Riigi jäätmekava 2014 – 2020 peaesmärk on jäätmehoolduse kestva arengu tagamine vastavalt jäätmepoliitikas seatud sihtidele. Koostatava jäätmekava strateegiline eesmärk on jäätmehierarhia põhimõtte rakendamine. Sealjuures on rõhk eelkõige jäätmetekke ja majanduskasvu omavahelise seose katkestamiseks vajalike meetmete välja töötamine.

Tulenevalt eelnõust on kohustused KOV-dele:

- Elanikonnalt pakendijäätmete kogumissüsteemi toimimise koordineerimine (kokkulepped taaskasutusorganisatsioonidega, nõuete esitamine pakendijäätmete kogumissüsteemi kohta, teavitamine ja järelevalve);
- Elanikkonna teadlikkuse tõstmine, teabe levitamine ja vastavate tingumuste loomine;
- Jäätmetekke vältimise meetmed KOV jäätmekavas.

Nii jäätmete raamdirektiivis (2008/98/EÜ) kui ka jäätmeseaduses on kirjeldatud, et jäätmehoolduses tuleb juhinduda jäätmehierarhiast. Seni kehtinud kolmeastmeline jäätmehierarhia (vältimine–taaskasutamine–kõrvaldamine) on direktiivis nüüd asendatud viieastmelise hierarhiaga: vältimine–korduskasutuseks ettevalmistamine–ringlusse võtmine–muu taaskasutamine–kõrvaldamine. Hierarhia kohaselt tuleb esmajärjekorras jäätmeteket vältida ja kui see osutub võimatuks, tuleb jäätmeid nii palju kui võimalik ette valmistada korduskasutuseks, siis ringlusse võtta ja muul viisil taaskasutada, et ladestada prügilasse võimalikult vähe jäätmeid. Tegemist on direktiivist lähtuva põhimõttega, mille järgimist eeldatakse kõigilt liikmesriikidelt. Jäätmetekke vältimise programm on üks vahendeist kuidas pikaajalise planeerimise ning teatud meetmete kaudu on võimalik direktiiviga kirjeldatud eesmärke saavutada. Jäätmete vältimise programmiga kehtestatavad meetmed peaksid olema suunatud majanduskasvu ja jäätmetekke vahelise otsese seose ning sellega kaasneva keskkonnamõju kõrvaldamisele.

Periood 2006-2012 on jäätmehoolduse arengus olnud mitmel tasandil väga kiire. Sihipäraselt on suletud kõik keskkonnanõuetele mittevastavad prügilad ning oluliselt on kasvanud jäätmete taaskasutuse osakaal. Jäätmete taaskasutusvõimalused on mitmekesisunud, arenev kogumistaristu aitab kaasa kvaliteetse toorme kogumisele ning näha on, et erasektor tunneb valdkonna vastu järjest kasvavat huvi. Jäätmete masspõletus ja jäätmekütuse tootmine on hetkel kujunemas kaheks peamiseks sega-olmejäätmeid taaskasutavaks toiminguks. Huvi ringlussevõtu ning korduskasutuse vastu on jäänud väheseks või on panuse osakaal jäätmekoguste mõistes suhteliselt madal. Märkida tuleb, et sega-olmejäätmed moodustavad Eestis tekkivast jäätmekogusest vaid kuni 3 %. Ligikaudu 70 % jäätmeid tekib tegelikult põlevkivitööstuses ning tekkiva aheraine ja tuha taaskasutamise osakaal on jätkuvalt väga väike

2. JÄÄTMEKÄITLUSALANE SEADUSANDLUS

2.1 Euroopa Liidu direktiivid

Seni on Euroopa Liidu ja ka liikmesriikide jäätmealased õigusaktid põhinenud kahel raamdirektiivil:

- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2008/98/EÜ jäätmete kohta. Direktiivi eesmärk on edendada jäätmete korduskasutust ja jäätmete ringlussevõttu, et vähendada prügilates jäätmeid ja neist tekkivaid kasvuhoonegaase;
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 91/689/EMÜ ohtlike jäätmete kohta.

Pakendi ja pakendisüsteemi õigusaktide aluseks on Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 94/62/EÜ pakendi ja pakendijäätmete kohta. Direktiivi on hiljem täiendatud (2004/12/EÜ ja 2005/20/EÜ).

Nimetatud baasdirektiividel põhinevad mitmed spetsiifilised direktiivid, millistest tähtsamad on järgmised:

- Nõukogu direktiiv 75/439/EMÜ 16. juunist 1975 jääkõlde kõrvaldamise kohta (EÜT L 194, 25.07.1975), täiendatud direktiiviga 87/101/EEÜ 22. detsembrist 1986 (EÜT L 042, 12.02.1987);
- Nõukogu direktiiv 91/157/EMÜ 18. märtsist 1991 teatud ohtlike aineid sisaldavate patareide ja akumulaatorite kohta (EÜT L 078, 26.03.1991);
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 94/62/EÜ 20. detsembrist 1994 pakendi ja pakendijäätmete kohta (EÜT L 365, 31.12.1994);
- Nõukogu direktiiv 96/59/EÜ 16. septembrist 1996 polüklooritud bifenüülide ja polüklooritud terfenüülide (PCB/PCT) kohta (EÜT L 243, 24.09.1996);
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2000/53/EÜ 18. septembrist 2000 romusõidukite kohta (EÜT L 269, 21.10.2000);
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2002/95/EÜ 27. jaanuarist 2003 piirangute kohta teatud ohtlike ainete kasutamise osas elektri- ja elektroonikaseadmetes (EÜT L 037, 13.02.2003);
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2002/96/EÜ 27. jaanuarist 2003 elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta (EÜT L 037, 13.02.2003).

Jäätmekäitluse protsessil valitsevate tehniliste tingimuste kohta, mis peavad tagama jäätmekäitlusprotsessi ohutuse, on välja töötatud järgmised olulisemad direktiivid:

- Nõukogu direktiiv 86/278/EMÜ 12. juunist 1986 keskkonna ja eriti pinnase kaitse kohta reoveesete kasutamisel põllumajanduses (EÜT L 181 04.07.1986);
- Nõukogu direktiiv 1999/31/EÜ 26. aprillist 1999 prügilate kohta (EÜT L 182, 16.07.1999). Antud direktiivis on prügilate kohta antud olmejäätmete osas järgmised tingimused:
 - 2009. a – ladestatavate biolagunevate jäätmete kogus (kaaluliselt) moodustaks 50% 1995. a. tasemest;
 - 2016. a – ladestatavate biolagunevate jäätmete kogus (kaaluliselt) moodustaks 35 % 1995. a. tasemest.
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2000/59/EÜ 27. novembrist 2000 laevaheitmete ja lastijäätmete vastuvõtmise seadmete kohta sadamates (EÜT L 332, 28.12.2000);

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/76/EÜ 4. detsembrist 2000 jäätmete põletamise kohta (EÜT L 332, 28.12.2000).

Oluline jäätmekäitlust reguleeriv raamdirektiiv on ka “Reostuse kompleksse vältimise ja kontrolli direktiiv” (96/61/EÜ), mis näeb ette saasteainete emiteerimise integreeritud komplekslubade väljaandmist.

Jäätmeseaduse alusel antud jäätmehooldust korraldavad Vabariigi valitsuse ja keskkonnaministri määrused toetuvad kas vastavalt Euroopa Nõukogu direktiivile või Euroopa komisjoni otsusele.

2.2 Eesti õigusaktid

Eesti Vabariik rakendab jäätmehoolduse planeerimisel ja korraldamisel säästva arengu põhimõtteid, mis on kooskõlas Euroopa Liidu vastavate direktiividega. Eesti jäätmehooldust reguleeriv seadusandlus täieneb pidevalt. Kehtivate õigusaktide terviktekstid on avaldatud Riigi Teatajas (elektroonilise Riigi Teataja (eRT) - ja ära toodud Keskkonnaministeriumi kodulehel: Olulisemad õigusaktid on Jäätmeseadus ja Pakendiseadus.nvir.ee/1002.

Jäätmeseadus lähtub peamiselt kahest EL jäätmealasest raamdirektiivist: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2008/98/EÜ jäätmete kohta ja Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 91/689/EMÜ ohtlike jäätmete kohta. Jäätmeseadus sätestab üldnõuded jäätmete tekke ning neist tuleneva tervise- ja keskkonnaohu vältimiseks ning jäätmehoolduse korralduse jäätmete ohtlikkuse ja koguse vähendamiseks, samuti vastutuse kehtestatud nõuete rikkumise eest.

Pakendiseadus võeti vastu 21.04.2004 ja see on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiviga 94/62/EÜ pakendi ja pakendijäätmete kohta. Pakendiseadus sätestab pakendile ja pakendi kasutamisele esitatavad üldnõuded, pakendi ja pakendist tekkivate jäätmete vältimise ja vähendamise meetmed, pakendi ja pakendijäätmete taaskasutussüsteemi korralduse ning vastutuse kehtestatud nõuete täitmata jätmise eest.

Jäätmeseaduse § 1 (2) kohaselt teatud liiki jäätmete käitlemine ei kuulu Jäätmeseaduse reguleerimisalasse. Radioaktiivsete jäätmete käitlemisel tuleb arvestada *Kiirgusseadusega*. Loomsete jäätmete käitlemist reguleerivad *Loomatauditõrje seadus* ja selle alusel vastuvõetud määrused.

2.3 Vinni valla õigusaktid

Kohaliku omavalitsuse erinevate õigusaktidega täpsustatakse jäätmehoolduse arendamise erinevaid aspekte.

Kõige olulisem kogu Vinni valla territooriumi ja kõiki elualasid hõlmav arengudokument kohalikul tasandil on Vinni valla arengukava 2013-2022.

Omavalitsuse õigusaktidest on jäätmekäitluse korraldamisel olulisemad Vinni valla Jäätmehoolduseeskiri, vastu võetud vallavolikogu 24.04.2014 määrusega nr 10 ja Korraldatud jäätmevedu, vastu võetud vallavolikogu 27.03.2014 määrusega nr 6.

Vinni valla jäätmehoolduseeskirjas sätestatakse jäätmehoolduse üldnõuded, jäätmevaldaja ja territooriumi haldaja kohustused jäätmekäitlusel, jäätmete kogumise (sh vanapaber ja - papp, pakendid ja pakendijäätmed, ohtlikud jäätmed, tervishoiu- ja veterinaarjäätmed, ehitusjäätmed), jäätmete veo, korraldatud jäätmeveoga seonduva, jäätmete kõrvaldamise, biolagunevate jäätmete kompostimise, jäätmekäitluse tehnilised nõuded ja vastutuse.

Vinni Vallavolikogu 27.03.2014 määrusega nr 6 on kehtestatud Vinni valla korraldatud jäätmeveole ülemineku kord ja juhend. Nimetatud määrusega on kehtestatud:

- korraldatud jäätmeveo piirkond;
- korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliigid;
- korraldatud jäätmeveo sagedus ja aeg;
- korraldatud jäätmeveoga liitumine ja lepingute sõlmimine;
- jäätmevaldaja korraldatud jäätmeveoga mitteliitunuks lugemine;
- jäätmevedaja valik ja korraldatud jäätmeveo teenuse osutamise õigus.

Asutamisel on Vinni valla jäätmevaldajate register ning kehtestatakse ka jäätmevaldajate registri pidamise põhimäärus. Vinni valla jäätmevaldajate register on kohaliku omavalitsuse register, mille asutamise ja kasutusele võtmise eesmärk on tagada arvestus Vinni valla korraldatud olmejäätmete veoga liitunud ja mitteliitunud jäätmevaldajate, nende poolt tekitatud jäätmekoguste, jäätmete käitlusviiside ja tekkekohtade üle.

2.4. Kohaliku omavalitsuse õigused ja kohustused jäätmemajanduse planeerimisel

Eesti jäätmehooldust tervikuna reguleerib Jäätmeseadus (RTI 26.02.2004, 9, 52), mis jõustus 1. mail 2004.

Jäätmeseadus on kooskõlas Euroopa Liidu jäätmealase seadusandlusega. Vastavalt nimetatule on jäätmekäitluse planeerimine ja suunamine oma haldusterritooriumil omavalitsuste ülesanne. Jäätmeseadusega on kohalikele omavalitsustele kehtestatud järgmised õigused ja kohustused:

1. Jäätmehoolduse arendamise korraldamine oma haldusterritooriumil (§ 12 lg 2). Jäätmehoolduse arendamine on jäätmealase teabe levitamine, jäätmealane nõustamine ja jäätmehoolduse kavandamine või muu tegevus, mille eesmärk on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset (§ 12 lg 1);
2. Jäätmete liigitikogumise ja sortimise edendamine, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses (§ 31);
3. Kohaliku omavalitsuse jäätmekava koostamine ja vajaliku teabe andmine üleriigilise jäätmekava koostamiseks (§ 39 lg 1);
4. Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava on kohaliku omavalitsuse üksuse arengukava osa, mis käsitleb valla jäätmehoolduse arendamist (§ 42 lg 1, lg 2);
5. Jäätmekava koostamise käigus kogutud teabe säilitamine seaduses sätestatud korras (§ 44 lg 5);
6. Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava eelnõu esitatakse enne selle vastuvõtmist arvamuse avaldamiseks Keskkonnaametile ning maavanemale (§ 55);
7. Kohaliku omavalitsuse jäätmekava avalikustamine, avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu korraldamine (§ 56-57);
8. Jäätmekava avaliku väljapaneku ja avaliku istungi tulemuste avaldamine kohalikus ajalehes (§ 58);
9. Kui riigi jäätmekava ajakohastamise käigus tehtud muudatused käsitlevad kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava, ajakohastatakse kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava ühe aasta jooksul ajakohastatud riigi jäätmekava kinnitamisest arvates (§ 43 lg 1);

10. Kohalik omavalitsus võib nõuda oma haldusterritooriumil tegutsevalt ettevõtjalt äriseadustiku tähenduses, mittetulundusühingult, sihtasutuselt ja seaduse alusel asutatud muult asutuselt jäätmekava koostamist oma kulul ning esitamist, kui see on vajalik KOV üksuse jäätmekava koostamiseks või ajakohastamiseks (§ 44 lg 4);
11. Kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumise korraldamine, v.a. probleemtoodete puhul tootja vastutuse rakendumisel (§ 65 lg 2);
12. Korraldatud olmejäätmeveo organiseerimine oma haldusterritooriumil, mis hõlmab olmejäätmete veo ja kogumise korraldamist. Korraldatud jäätmevedu võib hõlmata ka muid jäätmeid, kui seda tingib oluline avalik huvi (§ 66 lg 2);
13. Korraldatud jäätmeveo tingimuste kehtestamine (korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliikide määramine, korraldatud olmejäätmeveo piirkondade määramine, vedamise sageduse ja aja määramine, jäätmeveo teenustasu piirmäära kehtestamine) (§ 66 lg 1-4);
14. Korraldatud olmejäätmeveo konkursi korraldamine iseseisvalt või koostöös teiste omavalitsustega riigihangete seaduse alusel kehtestatud korras (§ 67 lg 1 ja 2);
15. Jäätmevaldajate registri asutamine ja registri pidamise korra kehtestamine (§ 71¹);
16. Korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete taaskasutamise ja kõrvaldamise korraldamine. Kohaliku omavalitsuse organ võib korraldada ka muude jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist (§ 70);
17. Kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduseeskirja kehtestamine (§ 71);
18. Arvamuse avaldamine jäätmele taotlustele (§ 79);
19. Jäätmeseaduse rikkumistest tulenevate väärtegude kohtuväline menetlemine (§ 127 lg 2);
20. Jäätmete ning nendest põhjustatud saaste likvideerimine, kui saastatud kinnisasja omanik ei täida seadusejärgset kohustust, saastatud kinnisasja omaniku kulul asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras (§ 128 lg 5);
21. Kui kohaliku omavalitsuse organ ei ole korraldanud oma haldusterritooriumil korraldatud jäätmevedu, kuigi tal oli vastav kohustus ja sellest tulenevalt on tekkinud keskkonnasaastus, kannab jäätmete ning nendest põhjustatud saaste likvideerimise kuludest poole kohaliku omavalitsuse organ (§ 128 lg 6);

Korraldatud jäätmevedu rakendus Eestis alates 2005. aasta 1. jaanuarist (§ 135). Eesti Vabariigis kehtiva Keskkonnajäreldamise seaduse järgselt on kohalik omavalitsusorgan või asutus üks keskkonnajäreldamise teostajatest (§ 3 lg 1), kus kohalik omavalitsuseüksus:

- rakendab seaduses sätestatud abinõusid ebaseadusliku tegevuse tõkestamiseks ja kohustuslike keskkonnakaitse abinõude elluviimiseks;
- teavitab Keskkonnainspektsiooni keskkonda kahjustavast või ohustavast õigusvastasest tegevusest või loodusressursi kasutamisega seotud õiguspärasest tegevusest, kui selline tegevus seab ohtu inimeste elu, tervise või vara, ning Maa-ametit maakasutuse, maakorralduse, maa- arvestuse ja maareformi toimingute nõuete rikkumise juhtumitest (§ 6 lg 3).

Pakendiseaduse kohaselt on omavalitsuse ülesanne määrata kindlaks oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid (§ 15 lg 1). Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas peab olema eraldi käsitletud pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise korraldamine, väljaarendamine ja seatud eesmärkide saavutamise meetmed (§ 15 lg 1- 2).

2.5 Vinni valla jäätmekava ulatus ning seos üleriigilise jäätmekavaga

Nii nagu üleriigiline Jäätmekava, on ka Vinnivalla Jäätmekava piiratud ulatusega ning käsitleb neid jäätmeliike, mis on Jäätmeseaduse reguleerimisalas, seega nii ohtlikud jäätmed kui ka tavajäätmed (s.h püsijäätmed).

Jäätmekava ei käsitle järgmisi jäätmeid ja heitmeid, mis on muude õigusaktide reguleerimisalas:

- välisõhku heidetavad saasteained ja heiteid; välisõhu suhtes on põhiliseks reguleerivaks õigusaktiks välisõhu kaitse seadus (RT I 2004, 43, 298); samas käsitleb jäätmekava jäätmepõletustehase ja koospõletustehase temaatika; reovett ja koos reoveega käitlemisele kuuluvaid või keskkonda heidetavaid jäätmeid (veeseaduse (RT I 1994, 40, 655) reguleerimisala); jäätmekava käsitleb reovee käitlemise tulemusel tekkivad jäätmed, näiteks reoveesetet, võreprahti jm;
- radioaktiivseid jäätmeid ((kiirgusseaduse (RT I 2004, 26, 173) reguleerimisala)
- lõhkematerjalijääkidest koosnevaid ja lõhkematerjale sisaldavad jäätmeid ((lõhkematerjaliseaduse (RT I 2004, 25, 17) reguleerimisala));
- loomseid jäätmeid ja kõrvalsaadusi, sealhulgas loomakorjuste käitlemist ((Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 1774/2002, 3. oktoober 2002, milles sätestatakse muuks otstarbeks kui inimtoiduks ettenähtud loomsete kõrvalsaaduste sanitaareeskirjad ja loomatauditõrje seaduse ((RT I 1999, 57, 598) reguleerimisala);
- mullaviljakuse parandamiseks või mujal põllumajanduses taaskasutatud sõnnikut (veeseaduse (RT I 1994, 40, 655) reguleerimisala) ning muid mullaviljakuse suurendamiseks taaskasutatud põllu- või metsamajanduses tekkivaid loodusomaseid biolagunevaid tavajäätmeid;
- maavarade uuringute, kaevandamise, töötlemise ja ladustamise tulemusena tekkivaid jäätmeid ning karjäärde tootmisjääke (maapõueseaduse (RT I 2004, 84, 572) reguleerimisala));

Jäätmekava üheks osaks on pakendiseadusega reguleeritavad pakendijäätmed (pakendiseadus (RT I 2004, 41, 278)) ja nende käitlemine.

3. OLEMASOLEVA OLUKORRA KIRJELDUS

Vinni vald paikneb Lääne-Virumaa keskosas, ulatudes Rakvere linna külje alt Ida-Virumaa piirini. Maksimaalne ulatus põhjast lõunasse on 25 ja läänest itta 40 km.

Vallakeskus Pajusti alevik asub Rakverest 8 km, Tallinnast 110 km, Tartust 120 km.

Vinni vald asub Eesti kohalike omavalitsuste haldusvõimekuse pingereas (2010-2013) kõrgel, 24. kohal Eesti 215 omavalitsuse seas.

Vinni valda iseloomustab nii seotus linnalise keskusega kui ka põllumaa suur osatähtsus, samuti osutatavate teenuste mitmekesisus ja hea kvaliteet

Vinni vallas on 5 alevikku (Vinni, Pajusti, Roela, Viru-Jaagupi ja Tudu) ja 37 küla.

Paremaks töö korraldamiseks ja elanikele teenuste osutamiseks on Vinni vald jagatud Roela, Tudu ja Viru-Jaagupi osavallaks ning Vinni-Pajusti ja Piira piirkonnaks.

Vinni vald on oma pindalaga 487 km² suurima territooriumiga omavalitsus Lääne-Virumaal.

3.1 Rahvaarv

Vinni vald kuulub elanikkonna arvu poolest, mis on 5000 inimese piirimail ja ta kuulub Eesti suurimate valdade hulka.

Tabel 3.1

Vinni valla rahvaarv

	2005	2007	2009	2011	2012	2014
Rahvaarv	5627	5474	5417	5255	5161	5053
Elusündide arv	52	74	60	60	57	48
Surmade arv	72	69	77	62	63	57
Loomulik iive	-20	5	-17	-2	-6	-9
Sisseränne	231	199	148	195	162	139
Väljaränne	247	229	225	287	264	289
Rändesaldo	-16	-30	-77	-92	-102	-150

Viimaste aastatega on valla rahvaarv pidevalt vähenenud. Seisuga 01.01.2005 elas vallas 5627 inimest, seisuga 01.01.2014 aga vaid 5053 inimest seega oli rahvaarvu vähenemine 574 inimest. Kuigi rahva arv väheneb, on korraldatud jäätmeveo aja jooksul äraveetava prügi maht jäänud samale tasemele, mis iseloomustab elanikkonna teadlikkuse kasvu olmeprügi sorteerimisel.

Alevike ja külade rahvaarv

Vinni valla rahvastiku tihedus on 10,6 in/km². Valla territooriumil paikneb 42 maa-asulat, neist 5 alevikku (Pajusti, Roela, Tudu, Vinni ja Viru-Jaagupi) ja 37 küla. Valla keskus paikneb Pajusti alevikus. Pajusti koos piirneva Vinni alevikuga on tõmbekeskused ning suuremale osale valla elanikele hea kättesaadavusega.

Elanike arvud ja nende muutus aastate lõikes (seisuga 01.jaan.2014)

Tabel 3.2

Küla, alevik	2005	2007	2009	2011	2012	2014
Alavere	16	13	14	15	19	17
Allika	37	33	33	32	31	31
Anguse	20	22	24	22	22	22
Aravuse	10	15	13	11	9	9
Aruküla	97	89	101	87	86	84
Aruvälja	31	30	29	30	30	31
Inju	135	134	133	123	105	105
Kadila	131	133	132	119	125	123
Kakumäe	83	83	91	86	87	88
Kannastiku	25	23	19	20	22	23
Karkuse	19	22	20	22	24	27
Kaukvere	1	1	1	1	1	1
Kehala	50	48	48	50	50	49
Koeravere	90	92	91	79	78	72
Kulina	49	52	48	48	49	45
Küti	132	128	123	121	117	110
Lepiku	73	69	61	50	44	40
Lähtse	26	29	37	36	36	35
Mödriku	91	90	95	98	96	100

Mäetaguse	40	39	41	44	49	56
Nurmetu	45	41	41	42	42	39
Obja	69	64	57	48	46	47
Pajusti	769	755	736	731	694	687
Palasi	45	43	37	31	31	29
Piira	343	324	318	332	328	311
Puka	35	33	34	36	35	36
Rasivere	36	32	26	27	25	25
Ristiküla	49	49	48	44	43	43
Roela	574	529	536	518	504	502
Rünga	26	23	27	28	28	28
Saara	54	51	50	43	40	37
Soonuka	8	7	8	8	10	10
Suigu	14	13	13	12	6	5
Tammiku	27	27	30	22	29	34
Tudu	444	424	400	379	371	347
Vana-Vinni	99	105	102	101	105	109
Veadla	83	91	73	73	74	60
Vetiku	134	129	147	145	143	141
Vinni	1029	1012	997	969	955	930
Viru-Jaagupi	435	428	430	428	421	419
Voore	70	67	66	63	60	60
Võhu	75	72	67	62	60	54
Valla täpsusega	8	10	20	19	31	32
KOKKU	5627	5474	5417	5255	5161	5053

Elanikkonna vähenemisele vaatamata kuulub Vinni vald elanikkonna suuruse poolest Eesti suurimate valdade hulka. Rahvastiku tihedus vallas on 01.12.2014. aasta seisuga 10,4 in/km².

Vinni valla elanike vanuseline struktuur on ligilähedane Lääne-Virumaa keskmisele. Vallas tervikuna on tegemist elujõulise rahvastikuga - suhteliselt keskmine on tööeest nooremate ja tööealiste vanusgruppide osatähtsus ning ka pensioniealiste osatähtsus.

3.2 Ettevõtlus

Vinni valla ettevõtlus on mitmekesine ja piirkonniti väga erinev. Suurimad tööandjad on jätkuvalt põllumajandusettevõtted. Vinni vald oma looduslike ja arhitektuuriliste objektidega võimaldab turismialase tegevuse arengut.

Tootmisettevõtete peamine tegevusala on olnud siiani puidu töötlemine ja puidutoodete tootmine. Kuid kuna toormaterjali kättesaadavus on muutunud pingsamaks, on sõelale jäämas need, kes on leidnud teatud turuniši – mööbel, ukсед, aknad, puitmajad jne. Suuremad tööandjad on Tender Ehitus OÜ, Vinimex OÜ, Piira Talu OÜ, Kadila Põllumajanduse OÜ, Voore Farm OÜ, Kivikeraamika OÜ, Voore Mõis OÜ, AS Võhu Vein, vallavalitsus ja teised vallaasutused jne.

Valla ettevõtluse areng piirkonniti:

Tudu

Hetkel logistiliselt piiratud asukohas paiknev asula Lääne- ja Ida-Virumaa piiril. Praeguseks on Rannapungerja maantee asfalteeritud Peipsi järveni. Kuna asula asub väga looduskaunis ning vaatamisväärsete loodusobjektide keskel, on valmival teelõigul suur roll selle aleviku ja piirkonna arengul, võimaldades turismi ja majutusega tegelevate ettevõtjate teket.

Olemas on ettevõtluse arendamiseks vajalik tootmismaa reserv ning rajatud vee- ja kanalisatsioonitrassid koos heitveepuhastiga võimaldavad uute tootmisüksuste tulekut.

Praegu on suurimaks tööandjaks kohalikul kapitalil põhinev palkmaju valmistav Tender Ehitus OÜ ja Vinni vald.

Roela

Roela alevik on kompaktselt arenenud ja omab korralikku infrastruktuuri. Piirkonnas on piisavalt vabu hooneid, mida soovi korral ettevõtluse alustamiseks või üle kolimiseks kasutada. Samuti on Roela piirkond looduslikult väga kaunis kohas, mis võimaldab arendada turismiettevõtjate tegevust.

Suuremad tööandjad Roela piirkonnas on Vinni vald, Roela Suurtalu, OÜ Elmi, Ehel OÜ.

Viru - Jaagupi

Infrastruktuur on hästi arenenud ja ligipääs suurematele teedele on hea. Ettevõtlust pärssivaks teguriks on kvalifitseeritud tööjõu puudus. Kohalikuks suurimaks tööandjaks on põllumajandusettevõtete grupp Indrek Klammeri juhtimisel.

Vinni

Vinni keskus koos naaberaladega on tugev põllumajandus- ja loomakasvatusekeskus. Hetkel on suurem osa vanu hooneid ümber ehitatud uuteks tootmisüksusteks. Kuid on säilinud ka loomakasvatus: veisefarmid, sigalad, hobusefarm.

Tootmispiirkond on ühendatud Vinni aleviku ühiskanalisatsiooniga. Piirkonna avalikult kasutatavad teed on korrastatud.

Pajusti

Samaväärselt Vinni piirkonnale on Pajustis piisavalt maid, mida arendada uute ettevõtete ligimeelitamiseks või olemasolevate laiendamiseks, näiteks endine rebasefarmi ala (riigimaa valitsejaks on Keskkonnaministeerium). Riigimaa-alade tasuta valla omandisse andmine ja maade jätkuv munitsipaliseerimine võimaldaks neid kiirelt ja efektiivselt valla poolt arendustegevusse lülitada.

Suurimaks plussiks on Rakvere lähedus, mis soosib tunduvalt tööjõu kättesaadavust ja ka logistilist juurdepääsu.

Piira

Piira piirkonnas on ettevõtlus koondunud peamiselt endise Piira mõisa juurde. Mõisa lähistel asuvad elektriehituse, ehituse ja kaubanduse ettevõtted ning Lääne-Viru Veterinaarikeskuse koondunud põllumajanduslikud riigiasutused. Neist eraldi paiknevad OÜ Piira Talu ja Lääne-Viru Jäätmekeskus.

Seisuga 01.12.2014.a. on Vinni vallas registreeritud 671 ettevõtet ja ettevõtjat. Neist 11 aktsiaseltsi, 354 osühistut, 117 mittetulundusühingut, 189 FIE ja 36 korteriühistut.

Arengueesmärgid

- 1) Ettevõtlusaktiivsuse ja investeringute kasvu soodustamine, ettevõtlusega alustamise toetamine valla eelarvest;
- 2) Arenenud infrastruktuuriga ettevõtluskeskkonna kujundamine lähtuvalt valla üldplaneeringust sh Pajusti aleviku Naaritsa tn 13 asuva tootmismaa sihtotstarbega maa-ala taotlemine riigilt valla omandisse inkubatsioonikeskuse rajamiseks, tööstuspargi rajamise võimaluste loomiseks;
- 3) Alternatiivsete energia tootmise lahendite väljatöötamise toetamine;
- 4) Toimiva ettevõtlusalase koostöö koordineerimine kõigil tasanditel;
- 5) Puhke- ja turismiettevõtluse võimaluste tutvustamine;
- 6) Infoliikumise süsteemi väljakujundamine;
- 7) Kvalifitseeritud tööjõu olemasoluks ümber- ja täiendõppe propageerimine;
- 8) Ettevõtlust soodustava tegurina arenenud taristuga elamiskeskonna loomine.

Vallas tegutsevate ettevõtete põhilisteks tegevusaladeks on põllumajandus ning metsa- ja puidutööstus. Suuremad tööandjad on Tender Ehitus OÜ, Vinimex OÜ, Piira Talu OÜ, Kadila Põllumajanduse OÜ, Voore Farm OÜ, OÜ Stellumus, Kivikeraamika OÜ, Voore Mõis OÜ, AS Võhu Vein ning vallavalitsus ja teised vallaasutused.

Tööhõive ja sissetulekud on näitajaid, mis mõjutavad ka jäätmehoolduse arengut, sest madala sissetulekuga piirkondades ei suuda elanikud kanda kaasaegse jäätmehoolduse kulusid. Seisuga 01.12.2014 on töötuid Vinni vallas 74 inimest ning üksikuid pensionäre 212 inimest. Lähtudes valla arengueesmärkidest ja kodanike keskkonnateadlikkuse tõstmise töö tagajärjel võib eeldada mõningast, kuid mitte märkimisväärset, jäätmete utiliseerimise kasvu aktiveerumist vallas.

3.3 Haridus

Vinni valla territooriumil jagatakse koolitarkust järgmistes haridusasutustes:

- Ferdinand von Wrangelli nimeline Roela Lasteaed - Põhikool (asutati 1822);
- Tudu Põhikool (asutati 1850)
- Vinni-Pajusti Gümnaasium – (valla ainuke gümnaasium, mille eelkäija Vinni külakool asutati 1842)

Nimetatud koolide juures tegutsevad ka huvialaringid.

Kutse- ja rakenduslikku kõrgharidust pakub Vinni vallas asuv Lääne-Viru Rakenduskõrgkool. Ettevõtluse ja majandusarvestuse õppetoolis saab õppida rakenduskõrghariduse õppekavadel (raamatupidamine, ärijuhtimine, kaubandusökonoomika) ja kutseõpe keskhariduse baasil õppekavadel (majandusarvestus, majandusinfotöötlemine, müügikorraldus, ärikorraldus ja väikeettevõtlus). Sotsiaaltöö õppetoolis õpetatakse rakenduskõrghariduse tasemel sotsiaaltöö eriala ja kutseõpe tasemel (töökohapõhine õpe) hooldaja hoolekandeesutuses eriala. Lisaks eelpoolnimetatutele saab koolis õppida ka sekretäritööd.

Vinni vallas tegutseb 3 lasteaeda: Vinni Lasteaed Tõruke, Pajusti Lasteaed Tõrutõnn, Kulina Lasteaed.

3.4 Kultuur

Valla kultuuriasutused on Tudu Rahvamaja, Pajusti Klubi ja Kehala Klubi ning MTÜ Roela Rahva Maja ning Kadila Seltsimaja. Raamatukogusid on viis: Vinni, Roela, Viru-Jaagupi, Tudu ja Kadila raamatukogu; lisaks kooliraamatukogud Vinni-Pajusti Gümnaasiumis ja Lääne-Viru Rakenduskõrgkoolis.

3.5 Sotsiaalsfäär

Vinni alevikus asub Vinni Perekodu (endine Inju Lastekodu). 2009. aastal avati see uue hoonetekompleksina Vinni alevikus, Päikese tänaval.

Avati ka Vinni Perekodu, mille tegevuse põhieesmärgiks on asenduskoduteenuse osutamine orbudele ja vanemliku hoolitsuseta lastele. Lisaks osutatakse turvakoduteenust ajutiselt vanemliku hoolitsuseta jäänud lastele

Spordisaalid on Tudus, Roelas, Vinni-Pajustis ja Mõdrikus ning spordiväljakud Tudus, Roelas, Vinnis ja Mõdrikus. Tudus- ja Viru-Jaagupis on korv- ja võrkpalliväljakud, Vinnis ja Roelas rannavolleplatsid. Vinni-Pajusti Gümnaasiumi juures asub uus staadion.

Vinnis asub AS Vinni Spordikompleks siseujulaga, kus pakutakse ka majutus- ja toitlustusteenust. Tervishoiu teenuse kättesaadavus on Vinni vallas rahuldav. Tervishoiuteenust pakub vallas OÜ Vinni Tervisekeskus ning perearstid ümberkaudsetest valdadest ja Rakvere linnast. Vallas on 2 apteeki - Vinnis ja Roelas. Suurem osa vallast kuulub Rakvere kiirabi teeninduspiirkonda, Kadila ja Veadla elanikke teenindab Väike-Maarja kiirabi. Lähim kõrgema astme meditsiiniline teenindus asub Rakveres.

Üldhooldekodu, Tammiku Kodu, asub Vinni vallas, Obja külas.

3.6 Loodus ja loodusvarad

Maa

Vinni valla tähtsaimaks loodusressursiks on viljakas maa. Maafondi kasutamise seisukohalt võib valla territooriumi tinglikult jagada loode - kagu suunalise Mõdriku-Rasivere joonega kaheks: juonest lääne poole jääb põllumajanduslikuks tootmiseks sobiv maa ja ida poole metsamaa. Kogu valla maakasutusest on haritavat maad ca 1/3. Haritava maa keskmine viljakus on kõrge - 44 hindepunkti. Põllumajandusmaa kasutamine on intensiivne, seda eriti valla kesk- ja põhjaosas.

Valla pindalast 60% on kaetud metsaga. Sellest suurem osa (ehk 60%) on RMK (Riigimetsa Majandamise Keskus) halduses. Ligi 10 000 ha metsa on eraomandis.

Maavarad

Vinni vald on maavarade poolest suhteliselt rikas. Üleriigilise tähtsusega maardlatest paiknevad vallas Eesti põlevkivimaardla perifeerne osa ja Rakvere fosforiidimaardla (osaliselt). Eesti põlevkivimaardlast jäävad Vinni valla territooriumile Kohala, Oandu ja Sonda uuringuväljad (kõik osaliselt).

Valla ainus geoloogiliselt uuritud ehituskivi leiukoht asub Viru-Jaagupi alevikust läänes Kannastiku külas (varem nimetatud Inju-Merikülas), kus paljanduvad Porkuni lademe lubjakivid ja dolomiidid. Minevikus on siit murtud kivi kasutatud ümbruskonna hoonete ehitamiseks, mille kõige paremaks näiteks on lähedalasuv Inju mõisahoone.

Turbavarudelt on Vinni vald maakonna rikkamaid. Tootmine toimub Punasoo ja Saara maardla Soonuka tootmisalal.

Vinni valla põhjaosas paiknevad kolm suhteliselt väikest kruusliiva maardlat: Haava, Kakumäe ja Kehala. Kvaliteedilt ei vasta kaevandatav materjal üheski nimetatud maardlas ehituskruusliivale, vaid on kvalifitseeritav maa-ainesena.

Põhjavesi

Valdav osa Vinni valla territooriumist paikneb Pandivere karstunud aluspõhjalise kõrgustiku idanõlval. 2003. aastal loodi Pandivere- ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlik ala. Võrreldes ülejäänud Eestiga on nitraaditundliku ala eripäraks paiknemine aluspõhjalise tuumikuga kõrgustikul, mida läbivad arvukad tektooniliste rikete vööndid ning paiknevad ulatuslikud karstialad, kus toimub intensiivne põhjavee varude täienemine. Põhjaveest toituvad miinimumperioodil allikad ja jõed. Et nitraaditundlikult alalt algab suur osa Eesti jõgedest, siis on

põhjavee kvaliteet väga oluline ka jõgede vee kvaliteedi kujunemisel Põhjavee kvaliteeti mõjutavad eelkõige kohalikud punktreostusallikad: tehisalusetä sõnniku välihoidlad, asulate amortiseerunud kanalisatsioonirajatised ja puuduvad reoveepuhastid jms. Hajaasustuse puurkaevud, mis toituvad ülemisest põhjaveehorisondist on väga tundlikud nii pinnasereostusele ja sademete hulgale, mistõttu veekvaliteet neis on väga kõikumine ning põuastel perioodidel jäävad mitmed kaevud veetuks.

Jões, järved

Valla suurim järv on Tudu järv, mille pindala ületab 25 ha ning kus kõige sügavam koht on 5 m. Järv asub Tudusoo maastikukaitsealal. Tuntud on ka Aravuse järv suurusega 5,3 ha ja sügavusega 3 meetrit. Nimetamist vääriavad ka Saueaugu ajutised järvikud, Vetiku Suur- ja Väikejärv, Mõdriku allikatiigid, Roela paisjärv ja Puusepa järv.

3.7 Kaitsealused loodusobjektid

1. Pandivere- ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlik ala

Pindala 3250 km², moodustatud 2003. aastal.

Ala jaguneb Pandivere- ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlikuks piirkonnaks ning nitraaditundliku ala piires asuvad kaitsmata põhjaveega pae- ja karstialad pinnakatte paksusega kuni 2 meetrit.

Tegemist on kahe looduslike tingimuste poolest erineva piirkonnaga:

Pandivere kõrgustik-2382 km²

Kesk-Eesti tasandikul asuv Adavere-Põltsamaa piirkond-667 km²

Nende vahele jääb Endla soostik-201 km²

Suurimad erinevused on eri piirkondade veevarude kujunemises. Pandivere on kogu Eesti jaoks oluline põhjavee toiteala, Kesk-Eesti tasandik on aga põhjavee kohalik toiteala ning transiit- ja väljumisala.

Pandivere kõrgustiku keskosas 1374 km² suurusel pindalal puuduvad alalised veekogud.

Pandivere nitraaditundlikus piirkonnas asub lisaks ligi 750 karstilehtrit (muutuv suurus). Tegemist on Eesti suurima infiltratsioonialaga, kus on head tingimused põhjavee kujunemiseks, kuid kuhu koos aluspõhjaki vimitesse liikuva sadeveega pääseb ka reostus.

Tegevuspiirangud allikate ja karstilehtrite ümbruses.

Allikate ja karstilehtrite ümbruses on 10 meetri ulatuses veepiirist või karstilehtri servast keelatud:

- 1) väetamine;
- 2) taimekaitsevahendite kasutamine;
- 3) sõnniku hoidmine sõnnikuaunas.

Olulisemateks allikateks Vinni valla territooriumil on Mõdriku ja Vetiku allikad.

Olulise allikate ja karstilehtrite ümbruses on kuni 50 meetri ulatuses veepiirist või karstilehtri servast keelatud:

- 1) maa kasutuse sihtotstarbe muutmine;
- 2) loodusliku rohumaa, metsa või soo ülesharimine;
- 3) vee kvaliteeti ohustavate ehitiste rajamine;
- 4) maavarade või maa-ainese kaevandamine;
- 5) heitvee pinnasesse juhtimine;
- 6) metsa lageraie;
- 7) kuivendussüsteemi ehitamine;
- 8) loomade matmiskohtade rajamine;
- 9) kalmistute rajamine.

Karstilehtreid on keelatud risustada ja täita.

Nitraaditundlikul alal teeb põllumajandusliku tootmise keeruliseks asjaolu, et seal asuvad Eesti viljakaimad mullad. Seetõttu on seal maakasutus riigi keskmisega võrreldes ligi 50% intensiivsem.

Sama võib öelda loomakasvatuse kohta – nitraaditundlikul alal kasvatatakse 35% riigi veistest, 30% sigadest ja 12,5% kodulindudest.

Põllumajanduslikku hajureostust põhjustavad põhiliselt orgaanilised ja mineraalväetised, silomahl ning taimekaitsevahendid.

Nitraaditundlikul alal on kokku 1190 km² haritavat maad.

2. Mõdriku-Roela maastikukaitseala

Pindala ca 1600 ha, moodustatud 1978. aastal pinnavormide (Mõdriku - Roela oosistu, Mõdriku-Mustjärve mõhnastik) ning allikate ja allikajärvede kaitseks. On Eesti üks pikemaid (ca 18 km) ja kitsamaid kaitsealasid, mis kujutab endast katkelist, 18 km pikkust loode-kagusuunalist ooside ja mõhnade jada, mille servaalal leidub arvukalt allikaid ja allikajärvi. Huvitavaimad on kuni 17 m kõrgused tihedalt kõrvuti ja järjestikku paiknevad järsunõlvilised (kalle kuni 25°) Roela oosid. Kuigi kohati kruusa kaevandamisega rikutud, on oosistik huvipakkuv jääserva asendite uurimise seisukohalt ning valdavalt metsaga kaetuna ka hinnatud puhkepaik.

Kaitsealal on viis sihtkaitsevööndit:

- 1) Kantküla sihtkaitsevöönd;
- 2) Roela sihtkaitsevöönd;
- 3) Sooluse sihtkaitsevöönd;
- 4) Udujärve-Mustjärve sihtkaitsevöönd;
- 5) Vabatküla sihtkaitsevöönd.

Mõdriku - Roela piiranguvöönd on kaitseala majandatav osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse. Koostamisel on maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2012-2021.

3. Vinni-Pajusti maastikukaitseala

Pindala 92,7 ha, puude vanus 350-400 aastat. Euroopa üks pøjapoolsemaid tamme kasvukohti. Jämedaima puu übermõõt ulatub 320 cm-ni. Maastikukaitseala lubatud ja keelatud tegevused on sätestatud maastikukaitseala kaitse-eeskirjas. On valminud ja kinnitatud maastikukaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2012-2021.

Kaitsealal on kaks sihtkaitsevööndit:

- 1) Vinni sihtkaitsevöönd;
- 2) Pajusti sihtkaitsevöönd.

4. Suigu looduskaitseala

Looduskaitseala moodustati 1976. aastal ürgmetsa kaitseks looduskaitse reservaadi baasil. Kaitseala eesmärk on põlismetsade ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse. Siin domineerivad 120- 150 aastased kuuse-segametsad. Põhiosal kaitsealast on igasugune inimtegevus puudunud vähemalt 25 aastat. Kaitseala on loodud piirkonnale iseloomulike esinduslike looduslike metsakoosluste, mis ühtlasi on ka ohustatud liikide (lendorav, must toonekurg) elupaigad, kaitseks. Eesmärgiks on võimaldada nende metsade arengut üksnes loodusliku protsessina. Kaitseala metsad kuuluvad hoiu metsade kategooriasse.

Kaitsealal on kaks sihtkaitsevööndit:

- 1) Suigu sihtkaitsevöönd;
- 2) Peressaare sihtkaitsevöönd.

5. Tudusoo maastikukaitseala

Maastikukaitseala on üldpindalaga 2796 ha, sellest Vinni valla piires paikneb ca 600 ha. See on moodustatud Tudu järve ja seda ümbritseva laukarohke kõrgraba ning seal elutsevate haruldaste looma- ja linnuliikide elupaikade kaitseks. Koos põhja pool paikneva Punasoo ja lõunasse jääva Luusaare rabaga kujutab ta endast väga olulist, ühtlasi aga kahjustuste suhtes tundlikku veereservuaari siinse karstiala piirkonnas. Samuti hõlmab kaitseala kolme metsise (II kategooria kaitsealune liik) mängu- ja püsielupaika ning endise pruunkarude reservaadi idaosa.

Tudu järv (pindala 25,7 ha) on tüüpiline huumustoiteline järv, mille sügavus on kuni 5 m. Järve vesi on pruunikas ning leidub üksikuid kalu. Väga omapärase liigivaese ökosüsteemina pakub järv suurt teaduslikku huvi. Järve kirdekaldal asuvad metskonna suvila ning supluskoht. See on valla suurim järv, kust algab kraavina Tagajõgi.

Koostamisel on maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2012-2021.

6. Sirtsu sookaitseala

Sookaitseala üldpindala on 2853 ha, sellest Vinni valla piirese jääb 731 ha. Metsamassiiviga ümbritsetud rohkete laugaste ja älvestega soodeahelik on eelkõige tuntud kui jõhvikaraba, kuid omab ka keskkonnakaitsealist, ökoloogilist ja teaduslikku tähtsust suure veevaruga rabamassiivina ning haruldaste linnuliikide (kaljukotkas, must toonekurg) pesitsuspaigana. Kaitseala ülesandeks on kaitsta Sirtsu soostikku ja seal esinevaid ohustatud liike, samuti pikemat aega majandustegevusest vähemõjutatud soostikku ümbritsevaid metsakooslusi, metsise mängupaiku ja lendorava püsielupaiku.

7. Haavakannu hoiuala

Hoiuala üldpindala on 780 ha asudes Vinni ja Väike-Maarja valdades. Kaitse-eesmärk on elupaigatüüpide - lubjavaesel mullal asuvate liigirikaste niitude, puisniitude, vanade laialehiste metsade ja rohunditerikaste kuusikute kaitse ning kauni kuldkinga (*Cypridium calceolus*) kasvukoha kaitse.

8. Suurekivi hoiuala

Suurekivi hoiuala üldpindala on 272 ha. Kaitse-eesmärk on elupaigatüübi - rohunditerikaste kuusikute kaitse ning lendorava (*Pteromys volans*) ja kauni kuldkinga (*Cypridium calceolus*) elupaikade kaitse.

9. Maastiku üksikelemendid

- Allika küla allikas
- Mõdriku mõisa allikad
- Mõdriku veski allikad
- Vetiku allikad

10. Pargid, puistud

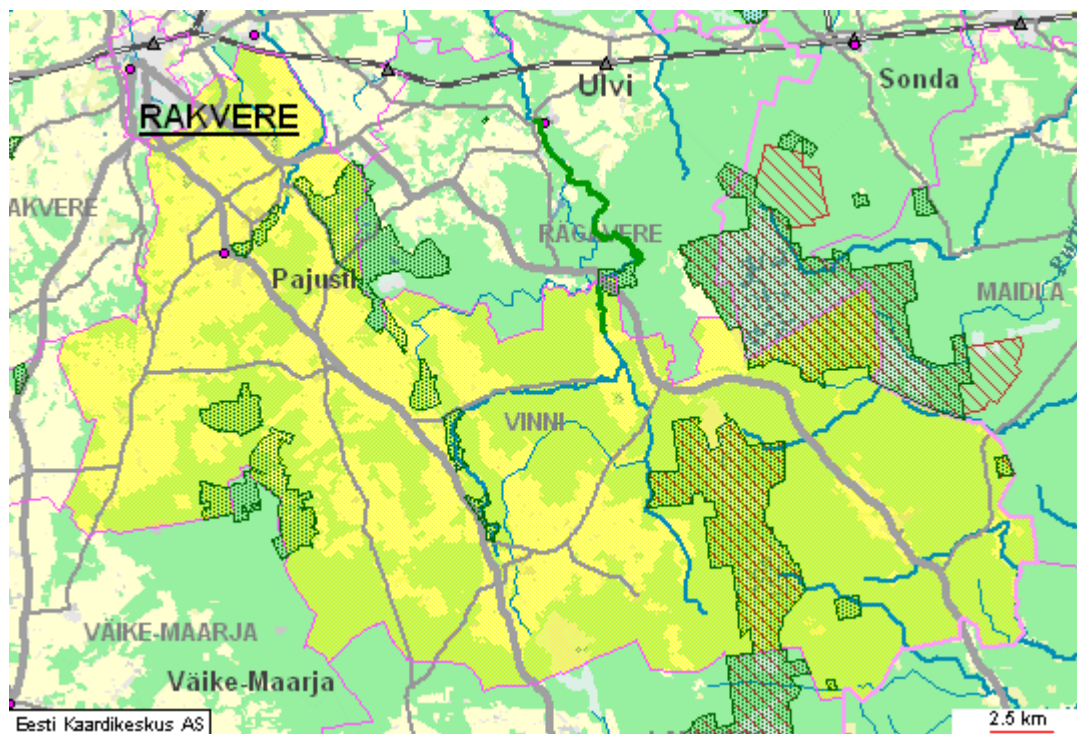
- Inju park parkmetsaga, pindala 15,7 ha;
- Kulina park, pindala 3,1 ha;
- Kūti park, pindala 3,6 ha;
- Roela park, pindala 5,4 ha;
- Tudu park, pindala 3,4 ha;
- Mõdriku park, pindala 4,3 ha;
- Vinni park, pindalaga 2,5 ha.

11. Põlispuud - Hõbepappel „Pilvepuu“ Tudu kooli ees, ümbermõõt 3,6 m.

12. Rändrahnud - Tuduküla rändrahn Suigu külas, kõrgus 3,8 m, ümbermõõt 19,4 m.

Vinni vallas asuvad Natura 2000 alasid iseloomustab Joonis 3.1

Joonis 3.1

Leppemärgid:

- linnuala
- loodusala
- loodushoiuala - jõgi

4. VINNI VALLA JÄÄTMEKÄITLUSE ÜLEVAADE

Korraldatud jäätmevedu toimub Vinni vallas, vastavalt Jäätmeseadusele, alates 01.01.2010. Kuna hankeleping lõppes, siis seaduse kohaselt oli valla kohustuseks valida oma haldusterritooriumil üks lepingupartner jäätmeveo korraldajaks. Vald, pidades silmas vallakodanike heaolu ning konkurentsivõimelisi hindu, sõlmis vastava lepingu MTÜ-ga Lääne-Viru Jäätmekeskus, kes omakorda kuulutas välja jäätmeveo riigihanke konkursi, mille võitis OÜ Ekovir.

Leping sõlmiti viieks aastaks. Seega on Vinni valla haldusterritooriumil, aastatel 2015 kuni 2019, jäätmeveo lepinute sõlmija MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus, kes peab ka arvestust jäätmevaldajate üle ning arveldab nendega. Olmejäätmete mahuteid tühjendab OÜ Ekovir, kes osutab vaid MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskusele veoteenust alates 02.02.2015.

Korraldatud jäätmeveoga on kohustuslikult hõlmatud kogu Vinni valla haldusterritoorium moodustades ühe jäätmeveopiirkonna. Küllaltki tõsiseks probleemiks oli senini väljastpoolt valda (põhiliselt Rakvere linnast) tulev jäätmereostus, mis on käesolevaks ajaks kõrvaldatud seoses korraldatud jäätmeveo alustamisega Rakvere linnas. Samuti tekkis Rakvere Prügila sulgemise tagajärjel jäätmete üleandmise tühimik, mis on seoses MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskuse avamisega samuti likvideeritud.

Keskkonna saastamine vältimiseks jäätmetega ja jäätmekäitluse korrastamise jätkuvaks parandamiseks on:

- elanikkonna keskkonnateadlikkuse jätkuv tõstmine;

- järelevalve parandamine

Tootjavastutuse rakendamiseks on Eestis loodud neli pakendijäätmete kogumisega tegelevat tootjavastutusorganisatsiooni;

- MTÜ Pakendiringlus
- MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon
- OÜ Tootjavastutusorganisatsioon
- MTÜ Eesti Pandipakend

Süsteemi toimimiseks on pakendeid tootvad ettevõtted (n toiduainete tööstusettevõtted, hulgi laod) ja pakendeid importivad ettevõtted delegeerinud oma kohustused taaskasutusorganisatsioonidele, kes omakorda ostavad pakendijäätmete kogumisteenust kas kaubandusettevõtelt (kes müüvad pandipakendit) või jäätmekäitlusettevõtelt (kes koguvad ja taaskasutavad segapakendeid). Pakendite ja pakendijäätmete käitlusega, samuti klaasi ja vanapaberiga tegelevad Vinni vallas peamiselt TVO, EPR ning ETO.

4.1 Korraldatud jäätmevedu

Vinni vallas rakendus korraldatud jäätmevedu 01. jaanuar 2010, kuni 31. detsember 2014 sai õiguse koguda segaolmejäätmeid vinni vallast AS Ragn-Sells.

Vinni valla Jäätmeregistrisse on kantud **1198** kinnistut. Regristist on välja jäetud kinnistud, millel ei asu elamiskõlblikku hoonet või mõnd muud rajatist, seega ei teki ka olmeprügi.

Tiheasustus alal peab konteineri tühjendamine toimuma 1 kord 4 nädala jooksul, hajaalal 1 kord 12 nädala jooksul.

Seisuga detsember 2014.a. on Vinni valla territooriumil:

74 kinnistut, mis on ajutiselt vabastatud korraldatud jäätmeveost (üheks kalendriaastaks) vabastatud. Põhjused on:

- kinnistu asub hajaalal ning elumajani viib jäätmeautole sõitu mittevõimaldav tee
- kinnistul asuv hoone seisab juba aastaid tühjana ning lähiperspektiivis ei ole omanikul plaanis seda kasutusele võtta

25 kinnistult on vallavalitsus andnud loa anda olmejäätmeid ära vedada 2 korda suveperioodil. Põhjus:

- kinnistut kasutatakse vaid suvekoduna, talveperioodil olmejäätmeid ei teki

118 kinnistul asub segaolmeprühi ühiskonteiner korteriühistute ja 2-3 ühiskonteineriga liitunud kinnistuomanike tarbeks.

Kuni aastani 2012 olid võimalikud prügi nõuetekohase ladustamise variandid Vinni valla jaoks:

- **Uikala prügila** Ida-Virumaal

Uikala prügila on 2002. aastal avatud kaasaegne prügila Ida-Virumaal Uikalas. Prügila on 12 ha suurune. Jäätmekäitlusala on jaotatud neljaks ladestusalaks, mis rajatakse ja võetakse kasutusse järk-järgult. Uikala prügilasse võib ladestada kuni 54 tuhat tonni jäätmeid aastas.

Ladestada võib segaolmejäätmeid, ehitu- ja lammutusprahti, tööstuste tavajäätmeid ning romusõidukeid. Prügilas töötab 35-tonnine prügipress ja nõrgvett käideldakse kaasaegse pöördosmoosseadmega. Prügila arvutuslik kasutusiga kestab 2028. aastani.

Pärast kõikide ladestamisalade täitumist kaetakse prügila nõuetekohaselt kinni.

- Sillamäel tegutsev **Ecocleaner OÜ prügila**, kus toimub segaolmejäätmete aeroobne käitlemine ehk kompostimine.
- **Jõelähtme prügila** Tallinna lähedal
- **Torma prügila** Jõgevamaal Torma vallas
- **Väätsa prügila** Järvamaal
- **Rakvere Prügila** (nüüdseks suletud)

Käesoleval ajal paikneb Vinni valla territooriumil **MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus**, mis avati 03. aprillil, 2012.a. ja see on Lääne-Viru maakonna 15. omavalitsuste poolt loodud mittetulundusühing maakondliku jäätmekestuse väljaehitamiseks (aadressiga Vinni vald, Piira küla) ning maakonna jäätmekäitluse koordineerimiseks. Tulenevalt Jäätmeseadusest suleti senine ladestusala (Rakvere/Ussimäe prügila) 16 juuliks 2009. Lähtuvalt EU ja EV õigusaktidest tuleb jäätmekäitluses juhinduda keskkonnasäästlikkusest ning võimalusel jäätmeid taaskasutada.

Jäätmekestusel on kinnitatud jäätmete vastuvõtmise hinnakiri, tasuta võetakse elanikkonnalt vastu

- akusid ja patareisid
- eelsorteeritud pakendit
- eelsorteeritud puitu
- oksid
- metalli
- vanarehve
- kompleksseid elektroonikaseadmeid
- ohtlikud jäätmed (tasub KOV oma elanike eest)

Lähemalt saab tutvuda Lääne-Virumaa Jäätmekestuse hinnakirjaga www.lvjk.ee

Peale Iru Soojuselektrijaama nõuetekohast valmimist hakkab LVJK viima kokkupressitud jäätmeid, mida ei saa muul moel taaskasutada, Iru SEJ -sse soojatootmiseks.

Eesti Energia Iru Elektrijaam on Eesti Energia äriüksus, mis varustab soojusenergiaga Tallinna Lasnamäe ja Kesklinna piirkonda ning Maardut. Iru elektrijaam on elektri ja soojuse koostootmisjaam, mis kasutab põhikütusena maagaasi ja reservkütusena vedelkütuseid.

Eesti Energia alustas 2006. aastal ettevalmistusi moodsa tehnoloogiaga jäätmeenergiaploki rajamiseks Iru elektrijaama, et võtta kasutusele jäätmete energia. Jäätmete põletamine elektri ja soojuse tootmiseks on keskkonnanohiu seisukohast olmejäätmete taaskasutamine, millega on võimalik oluliselt vähendada jäätmete ladestamist Eestis. Kodumaise kütuse kasutamine annab võimaluse toota senisest stabiilsema ja soodsama hinnaga soojust.

Jäätmeenergiaplokk käivitati aprillis 2013. See tähendab moodsamat ja puhtamat elektri ja soojuse tootmist nii piirkonna elanike kui ka Tallinna ja Maardu soojusetarbivate jaoks.

Jäätmeploki jaoks välja valitud Prantsuse ettevõtte CNIMi poolt pakutav moodne tehnoloogia muundab umbes 85% jäätmetes sisalduvast energiast elektriks ja soojuseks.

4.2. Olmejäätmed

Eesti jäätmekäitluse eripära rahvusvahelises võrdluses on väga suur kogus jäätmeid elanikkonda ja majanduse suurust arvestades - üldised jäätmete tekkekogused on viimastel aastatel 18-20 milj t/a vahemikus (u 14-15 t/a elaniku kohta). Eelkõige mõjutab seda põlevkivi kaevandamine ja töötlemine – **u 70% kogu Eestis tekkivatest jäätmetest on seotud**

põlevkivitööstuse ja -energeetika sektoriga, samas kui näiteks olmejätmed on jäätmetekke üldkogusest alla 3%.

Olmejätmeid tekkis aastail 2001–2009 keskmiselt 400 kg elaniku kohta. Liigiti kogutud olmejätmetest moodustab enamiku vanapaber ja papp, järgnevad klaasi-, metalli- ja puidujätmed ning biolagunevad köögi- ja sööklajajätmed. Liigiti kogutud olmejätmete osakaal on aastail 2003–2007 moodustanud stabiilselt 11% olmejätmete kogutekkest.

Olmejätmete ladestamine prügilatesse vähenes ajavahemikul 2001–2009 oluliselt. Ladestamisele lähevad peamiselt segaolmejätmed, mida on enne osaliselt sortitud.

Olmejätmete taaskasutamine on suurenenud, enamiku sellest moodustab pinnastöötlus ja bioloogiline ringlussevõtt (eelkõige kompostimine). Olmejätmetest sortitakse välja ka pakendijätmeid, iseäranis pandimärgistusega joogipakendeid.

Ulatuslikum olmejätmete koostise uuring Eesti erinevates piirkondades viidi läbi 2008. aastal Säästva Eesti Instituudi poolt Tallinna eri linnaosades, Paines, Jõhvis ning maapiirkondadest Pärnumaal, Ida-Virumaal ning Raplamaal.

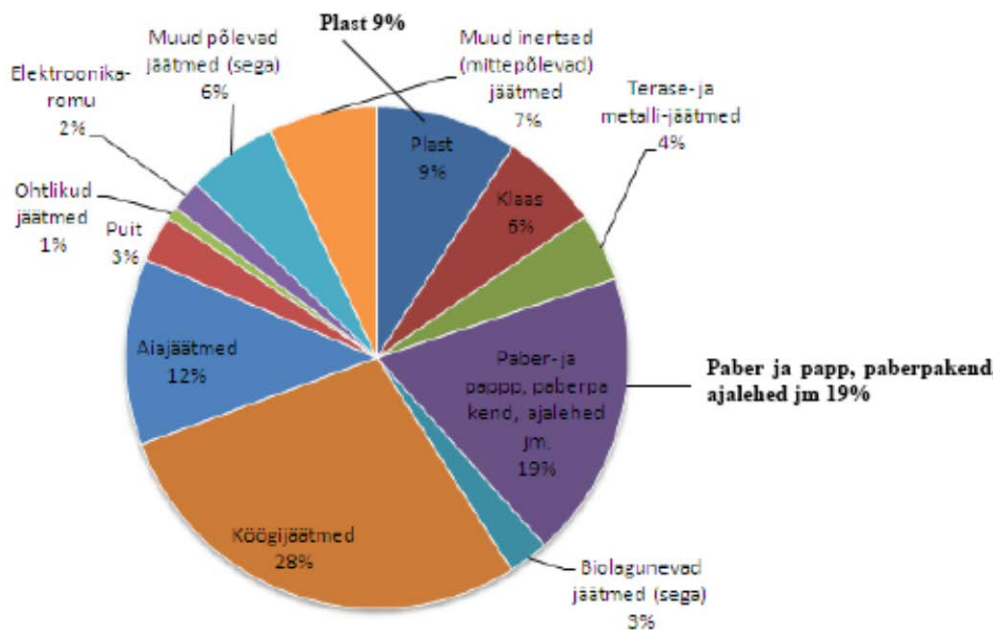
Uuringu tulemused on toodud ära tabelis 3 ning seda saab üldistada ka Vinni valla kohta

Tabel 4.1

Maapiirkond	Ida-Virumaa	Pärnumaa	Raplamaa	Eesti keskmine
Jäätmeliik				
1. Plast	20,36	23,24	19,01	18,63
2. Klaas	6,07	11,62	5,53	8,32
3. Metall	2,37	3,36	2,73	2,58
4. Paber ja papp	13,86	12,25	16,27	17,53
5. Biojätmed kokku	40,91	32,39	36,99	36,65
5.1. Köögijätmed	35,53	27,88	32,11	30,00
5.2. Aiajätmed	3,55	2,83	3,48	5,27
5.3. Muud biojätmed	1,83	1,68	1,40	1,38
6. Puit	0,23	0,24	0,38	0,44
7. Ohtlikud jätmed	0,24	0,27	0,28	0,22
8. Elektroonikaromu	0,85	0,26	0,67	0,58
9. Muu põlev materjal	7,28	8,09	9,82	6,34
10. Tekstiil ja rõivad	4,09	4,18	4,04	4,43
11. Muu mittepõlev materjal	3,73	4,08	4,29	4,28

Ülevaade olmejätmete koostisest

Joonis 4.1

4.2.1. Segajäätmed

2013. aastal koguti Vinni vallast 707 t segajäätmeid. Prügiveoteenust osutava ettevõtte poolt esitatud andmete kohaselt tekitatakse ühe inimese kohta keskmiselt 12 kg olmejäätmeid kuus. Seega tekib Vinni vallas ühes kuus 59 t ja aastas ca 707 tonni kõrvaldamist vajavaid segajäätmeid. Osa jäätmetest taaskasutatakse või kompostitakse tekkekohas.

Tänu prügi sorteerimisele vähenes segajäätmete osatähtsus, mis on käesolevaks ajaks stabiliseerunud ning jäänud 700 tonni piiridesse.

2010. aastast alates toimib kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse §6 lg 1, § 22 lg 1 p 365, jäätmeseaduse § 71 lg 1 alusel Vinni valla territooriumil korraldatud jäätmevedu.

Kuni 2014. aasta lõpuni toimus Vinni vallas segajäätmete vedu jäätmevaldajate ja jäätmekäitleja Ragn-Sells AS vahel sõlmitud lepingute alusel.

4.2.2. Paberi- ja papijäätmed

Paberi- ja papijäätmed moodustavad olemjäätmete hulgast kõigest 0,3 % ehk 2,2 tonni aastas. Seejuures on ahikütte või kaminaga elamutes paberi osakaal väiksem ja kaugküttega elamutes suurem. Reaalselt tekkivad paberijäätmete hulgad on suuremad kui 0,3 %, seda nii põletatava kui eraldi kogutava vanapaberi arvelt. Suur osa vanapaberist on taaskasutatav uue paberi tootmiseks, kui materjal puhta ja kuivana kokku koguda. Lääne-Viru Jäätmekeskus võtab papi- ja paberijäätmed elanikelt tasuta vastu

Vanapaber on elutegevuse tagajärjel tekkinud jääde ehk olmejääde ning Vinni valla jäätmehoolduseeskirja kohaselt on vähemalt kaheksa korteriga elamute omanikel kohustus koguda paberit ja pappi eraldi. Selleks tellivad korteriühistud paberi- ja papi konteineri, kuhu võib visata puhtaid ja kuivi ajalehti, ajakirju, kaanteta raamatuid, pappkaste ning paberpakendeid. Sinna sobivad ka kõik posti teel saabuvad paberist reklaamlehed ja kataloogid. Eramajade ja väiksemate kortemajade elanikel tuleb vanapaber jäätmekeskusesse ise ära viia, leppida omavahel kokku ühiskonteineri võimalus või äärmisel juhul kasutada vanapaberit küttekoldes tule süütamiseks. Vanapaberi äratoomist soovitatakse võimaluse korral ühendada teiste, tavalistesse prügi konteineritesse mittesobivate jäätmete jäätmekeskusesse veoga.

4.2.3. Pakend ja pakendijäätmed

Pakendijäätmeid kogutakse valla territooriumilt aastas umbkaudselt 115 tonni. Pakendijäätmete liike ja koguseid on Eestis võimalik hinnata, kui uurida olmejäätmete koostist. Sellealaseid uuringuid on Eestis episoodiliselt tehtud. 2000. aastal läbiviidud olmejäätmete koostise valikuuringu tulemused võimaldasid hinnata olmejäätmete koostises olevate pakendijäätmete osa. Pakendijäätmete ligikaudne kaaluline osa olmejäätmete üldmassist oli selle uuringu kohaselt 25-30%. Mahuliselt oli pakendijäätmete osa isegi ligi 60%. Nende andmete põhjal võib öelda, et Eestis tekib aastas 120 000-130 000 tonni pakendijäätmeid, mis on ühe inimese kohta aastas kuni 85 kg pakendijäätmeid. Seda toetab ka 2002.a. läbi viidud statistiliste andmete alusel tehtud pakendikoguste uuringu ja pakendiregistri andmete analüüs. Seega on tõenäoline, et Vinni vallas tekib pakendijäätmeid aastas rohkem, kui on senini kogutud. Seega tuleb jätkuvalt elanikele selgitada prügi sorteerimise tähtsust ning propageerida taaskasutust

Alates 01 jaanuarist 2015 hakkab kehtima pakendiseaduse (edaspidi PakS) muudatus, mille kohaselt peavad tegevusluba omavad taaskasutusorganisatsioonid muutma pakendijäätmete kogumist selliselt, et iga taaskasutusorganisatsioon on kohustatud paigaldama avalikkusele mõeldud pakendikonteinerid iga pakendiliigi kohta eraldi. PakS § 17¹ lõige 5 kohaselt peab igas kogumiskohas olema tagatud kõikide pakendimaterjalide liikide st klaaspakendi, plastpakendi, paber- ja kartongpakendi, metallpakendi, puitpakendi ja muud pakendi (n tekstiil) kogumine. Kogumiskohtade tihedus on toodud PakS § 17¹ lg 1 p 1-3. Loodame, et nimetatud seaduse muudatus soodustab ka paremat pakendijäätmete üleandmist.

Pakendi tekke ja olmejäätmete koostise uuringud on näidanud, et olmejäätmete koostises olevatest paberi- ja papijäätmetest moodustab üle 50 % papp- ja paberpakend, klaasijäätmetest ligi 100 % on klaaspakend, metalli- ja plastijäätmetest ligikaudu 80 % moodustavad vastavad pakendijäätmed. Samuti moodustavad pakendijäätmed olulise osa puit- ja kompostmaterjalist.

Kaudselt võib eespool toodud andmete põhjal hinnata ka erinevate pakendimaterjalide osa pakendijäätmetes: paber ja papp 43 %, klaas 24 %, plast 17 %, metall 8 %, puit 8 % ja muu 1%.

Pakendikonteinerite asukohad (vastavalt Pakendiseadusele) Vinni vallas seisuga 01.12.2014 a. on esitatud tabelis 3.

Tabel 4.2

Objekti aadress	Objekti asukoht	Objekti artikkel	Objekti artikli m3	Tühjendus sagedus
Sõpruse 1a	Vinni Päevakeskus	1.5 m ³ konteiner	1,5	28
Sõpruse 1a	Vinni Päevakeskus	1,1 m ³ konteiner	1,1	28
Tammiku 9	Vinni-Pajusti Gümnaasium	600L konteiner	0,6	28
Tartu mnt 13	Pajusti alevik (Aldari kpl)	3.0 m ³ konteiner	3	28
Tartu mnt 2	Pajusti alevik (vallamaja)	1,1 m ³ konteiner	1,1	7
Kesk 23	Viru-Jaagupi aleviku saun	1.5 m ³ konteiner	1,5	28
Kesk 23	Viru-Jaagupi aleviku saun	3.0 m ³ konteiner	3	28
Kesk 23	Viru-Jaagupi aleviku saun	1,1 m ³ konteiner	1,1	28
Aida 3	Roela alevik	1.5 m ³ konteiner	1,5	28
Tartu mnt 11	Roela alevik (Aldari kpl)	1.5 m ³ konteiner	1,5	28
Rakvere mnt 7	Tudu alevik (Aldari kpl)	3.0 m ³ konteiner	3	28
Tuleviku 3	Tudu alevik	1.5 m ³ konteiner	1,5	28
Kadila küla	Kadila küla (endine kauplus)	1.5 m ³ konteiner	1,5	28
Küti küla	Küti küla (endine kauplus)	1.5 m ³ konteiner	1,5	28

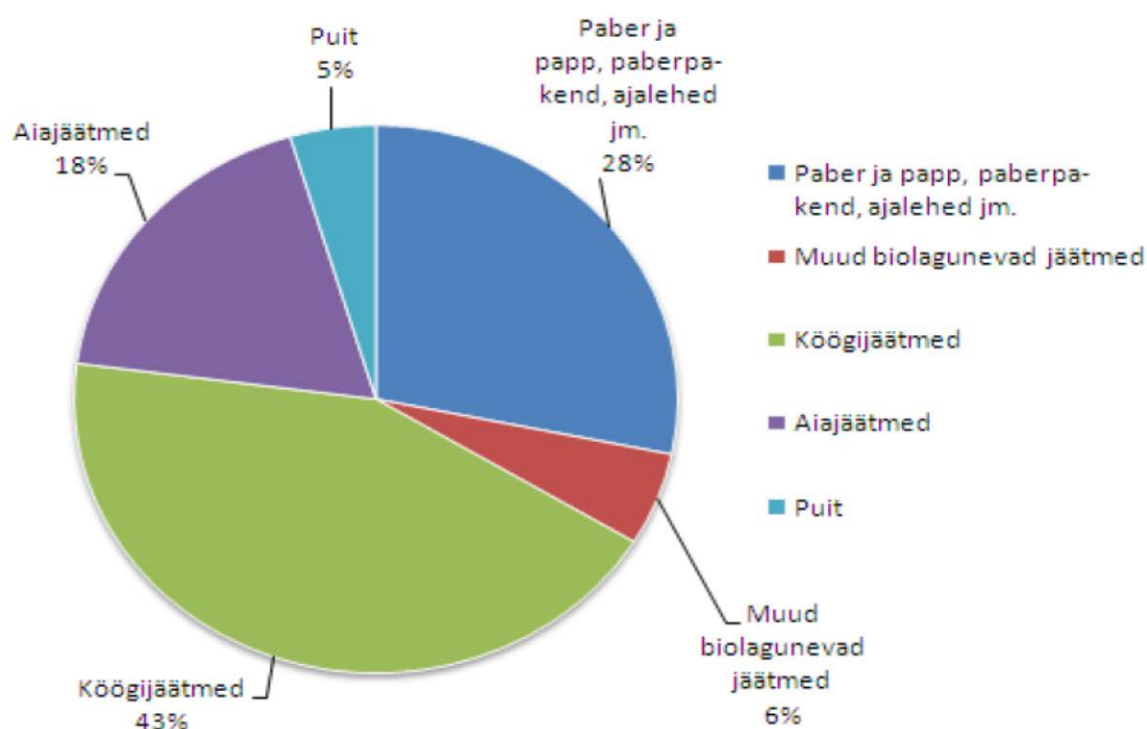
Kakumäe	Kakumäe küla keskus	600L konteiner	0,6	28
Vetiku küla	Vetiku (OÜ Vetiku ST kontor)	1.5 m ³ konteiner	1,5	28
Inju küla	Inju (bussipeatus)	2.5 m ³ konteiner	2,5	28
Piira küla	Lääne-Viru Jäätmekeskus	4.5 m ³ konteiner	4,5	28

Pakendite ja pakendijäätmete käitlusega, samuti klaasi ja vanapaberiga tegeleb peamiselt TVO, EPR ning ETO

4.2.4. Biolagunevad jäätmed

Kodumajapidamistes tekkivat biolagunevate jäätmete koostist (Allikas: Riigi jäätmekava 2008-2013) iseloomustab joonis 3.

Joonis 4.2

Biolagunevad jäätmed on orgaanilised jäätmed, mis lagunevad bakterite, mikroorganismide ja seente toimel – toidujäätmed, aia- ja haljastusjäätmed, rooveesete jmt.

Olemasoleva jäätmestatistika järgi ei ole hinnatud Vinni vallas tekkivate biolagunevate jäätmete kogust. Kuid lähtudes erinevatest segaolmejäätmete koostise uuringutest, siis hinnanguliselt ulatub biolagunevate jäätmete osakaal segaolmejäätmete hulgas ~ 60 %, millega, arvestades valla valdavalt hajaasustust, probleeme ei teki. Biolagunevad jäätmed komposteeritakse.

Eraldi kompostimisväljakud biolagunevate jäätmete kompostimiseks vallas puuduvad. Samas on võimalik biolagunevate jäätmete edasine kätlus Lääne-Viru Jäätmekeskuses, Piira külas. Eramajaomanikud komposteerivad biolagunevaid jäätmeid oma aedades.

Biolagunevate jäätmete üheks kätlusvõimaluseks Vinni vallas on nende kompostimine koos loomakasvatustajade (sõnnikuga), mis suunatakse edasi Vinni biogaasi tehasesse.

Vinni valla rooveepuhastid asuvad Vinni, Vetiku, Viru-Jaagupi, Roela ja Tudu alevikes, mille rooveesete antakse edasi töötlemiseks üle Lääne-Viru Jäätmekeskus.

Üldkasutatavatel haljasaladel, parkides ja kalmistutel tekkivad jäätmed on valdavalt orgaanilised jäätmed, mis sisaldavad teataval määral ka muid jäätmeid – metall, klaas, keraamika jm. Metall ja klaasi jaoks on paigaldatud lisaks eraldi konteinerid. Haljastusjäätmed kogutakse peamiselt üldkasutatavatelt aladelt. Peamiseks käitlusviisiks on nende komposteerimine tekkekoha läheduses, väike osa ladestatakse prügilas, osaliselt ladestatakse neid ka põllumajandusettevõtete sõnnikuhoidlates.

4.2.5. Ehitus- ja lammutusjäätmed

Igasugune ehitus- ja lammutustegevus toob kaasa jäätmete tekke. Ehitus- ja lammutusjäätmetes sisalduvat plasti, metalli, klaasi, paberit, puitu on võimalik taaskasutada nagu segaolmejäätmetes olevatki. Potentsiaalselt võivad ehitusjäätmed sisaldada ka ohtlikke aineid nagu asbest, keemiliselt töödeldud puit jne.

Tegelikkuses tekkivate ehitus- ja lammutusjäätmete koguste kohta puudub ülevaade kuna piirkonnas ehitusega tegelevad ettevõtteid ei ole teda. Statistilistes arvutustes eeldatakse, et iga valla elaniku kohta võib tekkida ~ 100 kg ehitusjäätmeid aastas. Seega jääks Vinni vallas tekkida võivate ehitus- ja lammutusjäätmete kogus aastas alla 500t. Antud kogused on kahtlemata ligikaudsed ja on Vinni vallas tegelikkuses oluliselt väiksemad. Ehitusjäätmed tekivad põhiliselt olemasolevate hoonete rekonstrueerimiste või lammutamiste käigus. Kogu tekkiv ehitus- ja lammutusjäätmete kogus ei suunata kindlasti prügilasse, märkimisväärne osa neist taaskasutatakse või käideldakse muudel viisidel (näiteks kasutatakse kohapeal täitena, puitu kasutatakse kütusena, metall ning ohtlikud jäätmed antakse üle käitlejatele). Osa ehitusjäätmetest (eterniiti ja puitu) töötleb ka Lääne-Viru Jäätmekeskus. Ehitustöödel tekkinud pinnast kasutatakse ehituspiirkonna läheduses olevate pinnaebatasasuste täitmiseks.

4.2.6. Tervishoiuasutuste jäätmed

Tervishoiuasutuste jäätmed võib jagada nelja põhilisse rühma – riskijäätmed (risk nakkusohu tõttu), bioloogilised jäätmed inimestelt ja loomadelt, ravimijäätmed ja muud ohtlikud jäätmed ning tavalised olmejäätmed ja muud jäätmed. Tervishoiul tekkivaid riskijäätmeid võib defineerida kui jäätmeid, mille vahetu kontakti puhul on käitlemisel teatud risk – teravad-torkivad jäätmed, nakkusohulikud jäätmed ning üldjuhul ka bioloogilised jäätmed (Riiklik juhendmaterjal. Tervishoiul tekkivate jäätmete käitlus. DANCEE, 2001).

Tervishoiuasutustes tekkivad ohtlikud jäätmed jagunevad – ravimijäätmed ja muud ohtlikud jäätmed (viimaste hulka kuuluvad näiteks mitmesuguste kemikaalide jäägid, kasutatud ilmutid, kinnitid, filmid, elavhõbedalambid, patareid jne). Peamise osa tervishoiuasutustes tekkivatest jäätmetest moodustavad olmejäätmed.

Peamiseks tervishoiuga tegelevateks asutusteks Vinni vallas on OÜ Vinni Tervisekeskus, kelle teravad-torkivate jäätmete ja kõlbmatute ravimite kogumise peab tervishoiuasutus korraldama eraldi muudest olmejäätmetest.

4.2.7. Ohtlikud jäätmed

Kodumajapidamises tekib hulgaliselt ohtlikke jäätmeid, mis tänu elanikkonna väikesele keskkonnateadlikkusele satub suures osas tavajäätmete hulka ja koos nendega prügimäele. Vastavalt *jäätmeseadusele* on kohaliku omavalitsuse ülesanne korraldada kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumine, mis ei tähenda, et kohalik omavalitsus oleks kohustatud seda tasuta tegema.

Senini on kord aastas vallavalitsus korraldatud ohtlike jäätmete kogumisringe, mille käigus on kogutud elanikelt tasuta mitmesuguseid ohtlikke jäätmeid, näiteks õli- ja värvijäätmeid, vanu ravimeid, patareid ja akusid, pestitsiide, kodukeemiat, luminestsentslampe ja

elavhõbedajäätmeid. Edaspidi korraldab ohtlike jäätmete kogumisringe Lääne-Viru Jäätmekeskus. Kogumisringe viiakse valla territooriumil läbi kindalal marsruudil, 10-12 peatuspaigaga. Ohtlikke jäätmeid võtab Lääne-Viru Jäätmekeskus tasuta vastu ka kohapeal.

Ohtlike jäätmete tekkekoguse arvestamisel on kasutatud „Tallinna kodumajapidamistes tekkivate olmejäätmete koostise ja koguse uuringut”, mille sorteerimisjuhendi kohaselt on ohtlikud jäätmed akud, patareid, õlid, ravimid, küünelakid, lahustid, värvid, päevavalguslambid, kraadiklaasid, liimid, happed, fotokemikaalid, värvikemikaalid, tolmavat asbesti sisaldavad materjalid, ilutulestiku- ja signaalraketid ning erinevad süütematerjalid. Uuringu andmetel tekib kodumajapidamises ~ 2 kg ohtlikke jäätmeid aastas elaniku kohta. Tabelis 5 on leitud kodumajapidamistes tekkivad ohtlike jäätmete kogused elanike arvu põhjal.

Tabel 4.3

Kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogused elanike arvu põhjal

Küla, alevik	Elanikke	Ohtlikud jäätmed
Alavere	17	34
Allika	31	62
Anguse	22	44
Aravuse	9	18
Aruküla	84	168
Aruvälja	31	62
Inju	105	210
Kadila	123	246
Kakumäe	88	176
Kannastiku	23	46
Karkuse	27	54
Kaukvere	1	2
Kehala	49	98
Koeravere	72	144
Kulina	45	90
Küti	110	220
Lepiku	40	80
Lähtse	35	70
Mõdriku	100	200
Mäetaguse	56	112
Nurmetu	39	78
Obja	47	94
Pajusti	687	1374
Palasi	29	58
Piira	311	322
Puka	36	72
Rasivere	25	50
Ristiküla	43	86
Roela	502	1004
Rünga	28	56
Saara	37	74
Soonuka	10	20

Suigu	5	10
Tammiku	34	68
Tudu	347	748
Vana-Vinni	109	218
Veadla	60	120
Vetiku	141	282
Vinni	930	1860
Viru-Jaagupi	419	838
Voore	60	120
Võhu	54	108
Valla täpsusega	32	64
KOKKU	5053	9860

* *Elanike arv Vinni Vallavalitsuse rahvastikuregistri andmetel 01.12.2014 seisuga.*

** *Eeldatav ühe inimese poolt tekitatav ohtlike jäätmete kogus ~ 2 kg/a on saadud 'Tallinna kodumajapidamistes tekkivate olmejäätmete koostise ja koguse uuringu' andmete põhjal (aritmeetiline keskmine Põhja-Tallinna, Pirita ja Nõmme linnaosade andmetest)*

Tabel 5 põhjal järeldub, et kodumajapidamistes tekib eeldatavasti ca 9860 kg ehk 9,86 tonni ohtlike jäätmeid aastas. Antud kogus võib erineda mõnevõrra tegelikust ohtlike jäätmete tekkekogusest eelkõige kahel põhjusel. Arvestuslik erinevus võib tekkida sellest, et elanike arv Vinni Vallavalitsuse rahvastikuregistris ei ole sama tegelike elanike arvuga valla territooriumil. Lisaks võib ohtlike jäätmete tekkekoguse erinevus olla tingitud sellest, et aluseks on võetud Tallinna kodumajapidamistes tekkivate olmejäätmete koostise ja koguse uuringu, kui viimane ning kõige põhjalikum seni Eestis tehtud sarnane uuring. Samas on Tallinna linnas elanikkonnal märkimisväärselt rohkem võimalusi käidelda kodumaja-pidamistes tekkivaid ohtlike jäätmeid nõuetekohaselt. Seega võis eeldada, et Vinni valla elanikkonnal tekib ohtlike jäätmeid veidi enam kui eelpool viidatud Tallinna jäätmeuuringu põhjal arvestuslikult leitud ~ 2 kg elaniku kohta aastas.

Ohtlike jäätmete teke ja kogumine ettevõtluses

Vastavalt riiklikule ohtlike jäätmete kogumise ja käitlemise kontseptsioonile on ettevõtluses tekkinud ohtlike jäätmete kogumine ning üleandmine käitlejale ettevõtja kohustuseks. Tulenevalt jäätmeseaduse § 73 lg 2 p 3 on jäätmeluba vaja ohtlike jäätmete kogumiseks ja veoks, välja arvatud isiku enda tegevuse tulemusena tekkinud ohtlike jäätmete kogumiseks ja veoks. Enamlevinumaks ning ettevõtjale valdavalt mugavamaks mooduseks on ka transporditeenuse ostmine käitlejatelt.

Vinni vallas tegutsevad ettevõtted annavad käitlemiseks peamiselt mitmesuguseid vanaõli jääke ja muid õlidega seonduvaid jäätmeid ning akusid ja päevavalguslampe. Ettevõtetes tekkivate ja käitlemiseks üleantavate ohtlike jäätmete koguste kohta puudub usaldusväärne statistika. Kuna tegelikkuses ei anta kõik tekkinud ohtlikud jäätmed üle nõuetekohasele käitlemisele, osa neist ladustatakse ning antakse eeldatavasti üle tulevikus, väikene osa aga taaskasutatakse (näiteks vanaõlid taaskasutatakse metsa ülestöötamisel saeõlina, teataval määral ka põletatakse).

Ohtlike jäätmete käitlusluba on antud firmadele AS Ragn-Sells, AS Eesti Keskkonnateenused, MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus, Elper&Lorenz AS, OÜ Portlif Grupp, AS Lajos, Ekoservis Teenused OÜ, Kesto OÜ.

4.2.8. Metallijäätmed

Metallijäätmed on põhikoostiselt mustmetallidest või värvilistest metallidest või nende sulamitest koosnevad jäätmed. Metallijäätmete täpsustatud nimistu on kehtestatud keskkonnaministri määrusega. Metallijäätmete kogumissüsteem on Eestis seni hästi toiminud. Metallijäätmete kokkuostuhinnad on olnud piisavalt motiveerivad nende üleandmiseks vastavate jäätmete kogumisega tegelevatele ettevõtetele. Võib öelda, et metallijäätmete kogumine toimib "iseseisvalt", sest metallijäätmete kogumine ja edasimüük teise toorme kasutajatele on majanduslikult tasuv tegevus. Metallijäätmetega tegeleb Kuusakoski OÜ ja Refonda OÜ.

4.2.9. Suurjäätmed

Suurjäätmed on olmejäätmed, mida nende kaalu või mahu tõttu ei ole võimalik paigutada mahutisse, nagu mööbliesemed, vaibad, madratsid, kardinapuud, aknaraamid, kraanikausid, vannid, WC-potid jms. Vinni valla elanikud võivad oma suuremõtmelisi jäätmeid üle anda Lääne-Viru Jäätmekeskuses.

4.3 Jäätmetekke prognoos

Olmejäätmete tekke vähenemist ei ole ette näha, sest suurenev tarbimine ja elanike ostujõu tõus soodustavad tekkivate jäätmekoguste suurenemist. Kuigi, vaatamata tarbimise kasvule, on viimaste aastate põhjal täheldatud olmejäätmete üleandmise stabiliseerumist, mis on tekkinud olmejäätmete parema sorteerimise tagajärjel. Lõppladestamisele suunatud jäätmekogused saavad hakata vähenema vaid siis, kui järjest rohkem jäätmeid suunatakse taaskasutusse. Selleks annab võimalusi 2015. aasta pakendijäätmete kogumissüsteemi parem rakendumine ja teiste jäätmeliikide kohtsortimise arendamine.

GeoBaltica OÜ konsultantide poolt jäätmekäitlusfirmades läbiviidud küsitluse tulemusena jõuti järeldusele, et tiheasustusega piirkondades tekitab inimene keskmiselt 275 kg segaolmejäätmeid aastas. 2015-2020. aastal peaks Vinni valla tiheasustusega piirkondades elanikkonnal hinnanguliselt tekkima ~ 8008 tonni segaolmejäätmeid aastas. 2014. aastal anti jäätmekäitlejale üle ~ 7700 tonni segaolmejäätmeid.

Lähtudes Euroopa Liidu liikmesriikide olmejäätmete tekkekoguste hinnangust, eeldati, et olmejäätmete kogus suureneb keskmiselt 3% aastas kuni aastani 2013. Eeldada võib, et olmejäätmete koguse kasv edaspidi väheneb vastavalt majanduskasvu stabiliseerumisega.

Ehitusjäätmete tekke maht oleneb üldisest majandusseisust (investeeringute võimalused), konkreetsetest suurematest investeeringutest ja elanikkonna ostujõust. Ehitus- ja lammutusjäätmete teke sõltub järgmistest asjaoludest:

- ehitusmaterjalide tootjatest ja tehnoloogiast
- ehitus- ja kinnisvaraturust, tööstus- ja tsiviilehituse mahust
- elamufondi seisundist ja selle rekonstrueerimisest
- mittevajalike hoonete ja rajatiste lammutamisest.

Nendest suuremad jäätmekogused tekivad lammutamisel ja rekonstrueerimisel, vähem aga uute hoonete ehitamisel. Toetudes teiste maade kogemustele ja uuringutele tekib rekonstrueerimisel (renoveerimisel) 1 m² pinna kohta keskmiselt 60 kg jäätmeid. Lammutamisel võib see kogus keskmiselt olla 900 kg/m² kohta.

Biolagunevad jäätmed

Olemasoleva jäätmestatistika järgi ei ole võimalik hinnata tekkivate biolagunevate jäätmete kogust. Kui lähtuda Tallinna kodumajapidamistes tekkivate olmejäätmete koostamise ja koguse

uuringuist, siis tekitab inimene keskmiselt 101 kg biolagunevaid jäätmeid, seega tõenäoliselt tekitab Vinni valla tiheasustuspiirkondade elanikud ca 300 t biolagunevaid jäätmeid aastas. Eramajaomanikud komposteerivad biolagunevaid jäätmeid oma aedades.

Ohtlike jäätmete tekkekoguse arvestamisel on kasutatud „Tallinna kodumajapidamistes tekkivate olmejäätmete koostise ja koguse uuringut”, mille sorteerimisjuhendi kohaselt on ohtlikud jäätmed akud, patareid, õlid, ravimid, küünelakid, lahustid, värvid, päevavalguslambid, kraadiklaasid, liimid, happed, fotokemikaalid, värvikemikaalid, tolmavat asbesti sisaldavad materjalid, ilutulestiku- ja signaalraketid ning erinevad süütematerjalid. Uuringu andmetel tekib kodumajapidamises keskmiselt 2,11 kg ohtlike jäätmeid aastas elaniku kohta (kg/in/a) (aritmeetiline keskmine leitud Põhja-Tallinna, Pirita ja Nõmme linnaosade andmetest). Seega eeldatavasti tekib Vinni valla kodumajapidamistes ca 10 tonni ohtlike jäätmeid aastas.

4.4 Jäätmete taaskasutamine ja kõrvaldamine

Riigikogu poolt on määratletud Eesti keskkonnapoliitika, mille üheks põhieesmärgiks on jäätmekäitluse arendamine, jäätmetekke vähendamine ja jäätmete ringlussevõtu ergutamine. Eesmärkide saavutamiseks koostati Eesti Keskkonnategevuskava.

Jäätme hulka ja keskkonnareostuse vähendamiseks on tarvis maksimaalselt taaskasutada tekkinud jäätmeid, selle võimaluse puudumisel tuleb jäätmed seadusele vastavalt kõrvaldada, kuid võimalikult vähe ladestada prügilasse.

Lähimaks jäätmete ladustuskohaks Vinni vallale on Rakvere (Ussimäe) prügila (suletakse juuli 2009). Hiljem saab Vinni valla jäätmete ladustuskohaks üleriigilise jäätmekava kohaselt Uikala prügila.

Uikala prügila on 2002. aastal avatud kaasaegne prügila Ida-Virumaal Uikalas. Prügila on 12 ha suurune ja läks maksma 32 miljonit krooni. Jäätmekäitlusala on jaotatud neljaks ladestusalaks, mis rajatakse ja võetakse kasutusse järk-järgult. Uikala prügilasse võib ladestada kuni 54 tuhat tonni jäätmeid aastas. Ladestada võib segaolmejäätmeid, ehitu- ja lammutusprahti, tööstuste tavajäätmeid ning romusõidukeid. Prügilas töötab 35-tonnine prügipress ja nõrgvett käideldakse kaasaegse pöördosmoosseadmega. Prügila arvutuslik kasutusiga kestab 2028. aastani. Pärast kõikide ladestamisalade täitumist kaetakse prügila nõuetekohaselt kinni.

Riikliku jäätmekava kohaselt peaksid omavalitsused asutama piirkondlikud jäätmehoolduskeskused. Selleks on asutatud Lääne – Viru Omavalitsuste poolt MTÜ Lääne – Viru Jäätmekeskus, mille ülesandeks on koordineerida Lääne- Viru Jäätmekeskuse rajamisega ja edasise tööhoidmisega seonduvaid tegevusi ning samuti korraldada Lääne- Virumaa kohalike omavalitsuste jäätmekäitlusala koostööd.

Pärast Lääne-Viru Jäätmekeskuse valmimist viiakse kogutud jäätmed maakondlikku jäätmekeskusesse asukohaga Piira küla, Vinni vald.

2008. aasta augusti seisuga on Lääne – Viru Jäätmekeskuse rajamine sellises seisus, kus jäätmekeskuse rajamiseks vajalik maa (5 ha) on Rakvere prügila juurde soetatud, samuti on koostatud projekt. Esialgse kontseptsiooni kohaselt oli Lääne – Viru Jäätmekeskuse juurde kavandatud sorteerimisliin olmejäätmete sorteerimiseks. Tulenevalt tõsiasiast, et Tallinna Jäätmete Sorteerimise Tehas lõpetas oma tegevuse 2007.a. lõpul tootes viimasel aastal ligi 10 milj. krooni kahjumit, siis segaolmejäätmete sorteerimine kavadest on tulevases Lääne – Viru Jäätmekeskuses loobunud. 2008 aasta augusti seisuga toimub Lääne – Viru Jäätmekeskuse projekti muutmine, milles nähakse ette segaolmejäätmete sorteerimise asemel nende pressimist. Aastaseks tootmisvõimeks on planeeritud ca 20 000 tonni segaolmejäätmeid aastas. Seega on rajatava Lääne – Viru Jäätmekeskuse näol tegemist jäätmekäitlusrajatisega, kus hakkab toimuma

segaolmejäätmete pressimine ja ümberlaadimine, ohtlike jäätmete vaheladustamine ning suuremõõtmeliste jäätmete demonteerimine. Kõigi eelduste kohaselt peaks Lääne – Viru Jäätmekeskus valmima 2011. aastaks. Pressitud segaolmejäätmed viiakse edasi lähimasse nõuetele vastavasse prügilasse või jäätmete põletustehasesse. Seega peale Rakvere Ussimäe prügila sulgemist (16.07.2009) tuleb segaolmejäätmeid vedada kuni Lääne – Viru Jäätmekeskuse valmimiseni lähimasse nõuetele vastavasse prügilasse. Lähimad nõuetele vastavad prügilad on Uikalas, Jõelähtmel ja Tormas.

Peale Lääne – Viru Jäätmekeskuse valmimist hakatakse pressitud segaolmejäätmeid vedama samuti nõuetele vastavasse prügilasse. Ladestamist teostatakse seni, kuni on valminud Iru Soojuselektrijaama juurde rajatav segaolmejäätmete põletustehas. Peale selle valmimist (eeldatavalt 2011) viiakse kogu Lääne – Viru Jäätmekeskuses pressitud segaolmejääde põletamiseks Irusse.

4.5 Jäätmekäitluseks vajalik loodusvara

Jäätmeseaduses on jäätmekäitluseks vajaliku loodusvara all mõeldud vee, turba, savi ja pinnase kasutamise mahu hinnangut. Vinni vallas asunud kunagised väikeprügilad on nüüdseks kõik suletud. Nende juures olulist loodusvarade vajadust enam ei ole. Vähesel määral võivad erinevad loodusvarad leida kasutust jääkreostuste likvideerimisel. Kasutatava loodusvarade mahtu ei saa praegu täpselt hinnata ning see selgub juba konkreetsete tegevuste kavandamise ning projekteerimise käigus.

5. Vinni valla jäätmekäitluse analüüs

5.1 Valla jäätmekäitluse positiivsed küljed:

- Korraldatud jäätmeveo parem toimimine;
- Paindlik suhtumine korraldatud jäätmeveo vabastuse probleemidesse;
- Lääne-Viru Jäätmekeskuse lähedus;
- Enamike vallaelanike seotus jäätmeveolepingutega;
- Hea koostöö vallavalitsuse ja jäätmevedajate vahel (koolitused, infopäevad, andmevahetus, probleemide lahendamised);
- Vallavalitsuse koostöö Keskkonnainspektsiooni- ja politseiga looduse reostajate avastamiseks;
- Koostöö Rohelise Maakonna tegevusega Lääne-Virumaal.

5.2 Valla jäätmekäitluse nõrgad küljed:

- Elanikkonna vähene motiveeritus jäätmete liigiti kogumiseks;
- Hulk elanikke, kes ei mõista jäätmete põletamisest tulenevat keskkonnakahju suurust;
- Kohati puudub veel ülevaade jäätmetekitajatest;
- Vallal puudub ülevaade realselt tekkivatest jäätmekogustest;
- Madal keskkonnateadlikkus ja jäätmekäitlust puudutava informatsiooni vähesus;
- Väära prügikäitleja avastamise väike protsent.

5.3. Valla jäätmekäitluse probleemid:

- Prügi ebaseaduslik ladustamine loodusesse;
- Looduse reostaja karistamatuse tunnetus;
- Kaugematesse taludesse ei jõua prügiauto kohale ning sealsed elanikud käitlevad tekkivaid jäätmeid keskkonnaohtlikult (matavad, põletavad);
- On veel elanikke, kes tasuvad korraldatud jäätmeveo tühisõiduarveid ja käitlevad jäätmeid ebaseaduslikult;
- Olmejäätmete ebapiisav sorteerimine;

- Kiire elutempo, mille tagajärjel ei viida alati juba sorteeritud jäätmete vastavatesse konteineritesse.

5.4. Jäätmekäitluse parendamise võimalused:

- Taaskasutusorganistasioonid suurendavad liigiti kogutud jäätmete tasuta konteinerite arvu;
- Prügifirmad hakkavad elanikelt jäätmeid tasuta vastu võtma;
- Korteriühistud sõlmivad prügifirmadega rohkem lepinguid sorteeritud jäätmete kogumiseks;
- Suurendada taaskasutatavate olmejäätmete kogust tasuta konteinerite paigaldamise teel;
- Selgitustöö läbiviimine elanikkonna hulgas liigiti kogutud jäätmete üleandmis- ja taaskasutusvõimaluste kohta.

6. VINNI VALLA JÄÄTMEKÄITLUSE EESMÄRGID

6.1 Eesmärkide püstitamise alused

Vinni valla jäätmekava eesmärkide püstitamisel jälgitakse:

- jäätmehoolduse olemasolevat olukorda ja probleeme;
- Eesti Keskkonnastrateegias antud jäätmehoolduse suundi ja õigusaktides antud nõudeid;
- jäätmetekke stabiliseerimine
- illegaalse jäätmekäitluse minimeerimine
- sorteerimise ja taaskasutamise võimaluste suurendamine
- Üleriigilist jäätmekava ning Vinni valla arengukava
- Koostöö jäätmekäitluse- jt jäätmete taaskasutus organisatsioonide- ja omavalitsustega

Nende eesmärkide täitmiseks on oluline elanike keskkonnateadlikkuse kasv ja sorteerimisharjumuste juurutamine ning jäätmete kohtsorteerimise edendamine, sorteeritud jäätmete üleandmisvõimaluste loomine ning kontroll jäätmekäitluse üle.

6.2 Jäätmekäitluse eesmärgid

Vinni valla jäätmekäitluse eesmärgid on järgmised:

- Elanike ja ettevõtete teadlikkuse arendamine;
- Vallavalitsuse haldussuutlikkuse tõstmine nii jäätmekäitluse korraldamise kui ka järelvalve suhtes;
- Jäätmete taaskasutamine;
- Koostöö teiste organisatsioonidega ja omavalitsustega;
- Jäätmekäitluse regulaarne korraldus ja järelevalve;
- Jäätmemajandusalase statistika korrastamine;
- Probleemtoodete käitlemine;
- Jäätmehoolduse korraldamise põhimõtete jälgimine;
- Ladustatavate jäätmete koguse osatähtsuse vähendamine;
- Biolagunevate jäätmete suunamine;
- Reoveesette kompostimise väljakute rajatamine;
- Suletud prügilate järelvalve;
- Suurjäätmete käitlemine
- Keskkonnakaitseliselt kõige lähema jäätmekäitluskoha kasutamine;
- Jäätmekäitlejate arvu suurendamine jäätmete kogumise ja käitlemise süsteemi;
- Jäätmehoolduskeskuse töös osalemine.

7. MEETMED JÄÄTMEKÄITLUSE PARANDAMISEKS JA JÄÄTMETE TEKKE VÄHENDAMISEKS NING VÄLTIMISEKS

7.1 Elanike ja ettevõtete teadlikkuse arendamine

Kaasaegne jäätmekäitluse arendamine ei ole üksnes tehniline vaid ka sotsiaalne probleem. Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd. Jäätmete tekke vähendamine, jäätmete sorteerimine ja käitlemine tekkekohas sõltub suurel määral elanike valmisolekust jäätmekäitlust edendada.

Antava teabe järgi on jagunemine järgmine:

- Üldine teave – jäätmekäitluse üldised põhimõtted, eri jäätmeliikide iseloomustus, näiteks koduses majapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kohta;
- Konkreetne teave – teavitamine ja informatsioon käitluskeemide, eraldi kogutud jäätmete vastuvõtu asukohtade ning lahtioleku aegade kohta, jäätmeveo maksumuse kohta jne;
- Jäätmekäitluse tehnoloogia – info jäätmete kohtsortimise ja koduses majapidamises võimalike tehnoloogiate rakendamise kohta (näiteks milliseid jäätmeid kompostida, kompostimistehnoloogia, komposti kasutamine, milliseid jäätmeid võib põletada jne). Pideva selgitustöö ja teavitamise aluseks on eesmärgistatud info edastamine, info edastamise viisideks on kohalikud ajalehed, kuulutused, viidad, bukletid, internet.

Selgitustöö põhimõtted, probleemid ja lahendused on järgmised:

- Jäätmekäitluse alane selgitustöö ja teavitamine peab olema üldise säästliku eluviisi propageerimise kontekstis ja haakuma teiste valdkondadega;
- Jäätmekäitlussüsteemi rakendamine ei ole ühekordne kampaania, vaid vajab pidevat selgitustööd;
- Oluline on teavitamise ja selgitustöö õige ajastamine; selgitustöö, teabe ja abinõude rakendamise vahel ei tohi olla suurt ajalist vahet; kui midagi selgitatakse, siis abinõude kompleks peab selle järgnema;
- On oluline praktilise kogemuse omandamine, seda eriti jäätmete sortimise, biolagunevate jäätmete kompostimise ja komposti kasutamise osas; võimaluseks on pilootseadmete paigaldamine.

7.2 Vallavalitsuse haldussuutlikkuse tõstmine

- Uue jäätmevaldajate registri loomine parema ülevaate saamiseks prügitekitajatest valla haldusalal
- Elanike pidev teavitamine korraldatud jäätmeveoga seonduvast

7.3 Jäätmete taaskasutamine

Säästva arengu printsiipe järgides on oluline võimalikult suures koguses juba tekkinud jäätmeid taaskasutada, kui see on tehnoloogiliselt võimalik ning sellega ei kaasne ülemääraseid kulutusi. Jäätmete taaskasutamine on jäätmekäitlustoiming, millega jäätmed või neis sisalduvad materjalid võetakse kasutusele toodete valmistamisel, töö tegemisel või energia tootmisel (sh kasutamine kütusena, pinnastöötlus põllumajandusliku kasutamise eesmärgil või keskkonnaseisundi parandamiseks jms).

Eesmärgid ja tegevused:

- Tekkivate olmejäätmete (ka pakendijäätmete) taaskasutamine võimaluste piires;
- Biolagunevate jäätmete kohtsorteerimise, kompostimise võimaluste ja vajaduste kindlaks määramine;
- Vähekasutaud esemete kogumis-jaotuspunkti loomise võimalused;

- Ohtlike ainete kasutamise vältimine või nende kasutamise vähendamine tagamaks hilisema jäätmete taaskasutuse võimaluse;
- Puidujäätmete taaskasutamine ettevõtte siseselt – teiste toodete tootmiseks (puidugraanuli või -briketi tootmine), soojusenergia tootmiseks;
- Puidujäätmete kompostimine koos reoveesette, haljastusjäätmete ning kodumajapidamistes tekkinud biolagunevate jäätmetega (nt. toidujäätmed) ;
- Puidujäätmete kasutamine soojusenergia tootmiseks väljaspool ettevõtte territooriumi (kaugküttevõrgustik ja eramajapidamised).

7.4 Koostöö teiste organisatsioonide- ja omavalitsustega

Jäätmekäitlus on maakonnapiire ületav tegevus. Jäätmekäitluse paremaks ning hõlpsamaks korraldamiseks on otstarbekas teha Sõmeru Vallavalitsuse ning naaberomavalitsuste vahel teatavates suundades koostööd. Samuti on koostöö vajalik taaskasutusorganisatsioonide, keskkonnaameti- ja inspeksiooniga ning mittetulunduslike organisatsioonidega nagu Ökokratt, Roheline maakond jt.

Peamised ühistegevuse valdkonnad on:

- projektide, rahataotluste koostamine;
- korraldatud jäätmeveo konkursi korraldamine;
- jäätmealase statistika, arvestuse, registrite pidamine;
- selgitustöö ja ürituste korraldamine, teavitamine;
- jäätmekava koostamine;
- jäätmealaste uuringute korraldamine

7.5 Jäätmekäitluse regulaarne korraldus ja järelevalve

Järelevalvet jäätmekäitluse osas teostavad järgmised institutsioonid:

- Vallavalitsus
- Keskkonnainspeksioon

Lisaks nimetatule on järelevalveasutusteks Veterinaar- ja Toiduameti Virumaa Veterinaarkeskus, mis teostab järelevalvet loomsete jäätmete käitluse üle.

Keskkonnajärelevalve seadus kehtestab keskkonnajärelevalvet teostavate, samuti keskkonnajärelevalvele allutatud isikute ning asutuste õigused ja kohustused ning järelevalve toimingute korra.

Järelevalve tõhustamise *eesmärgid*: jäätmekäitluslaste rikkumiste viimine miinimumini.

Eesmärkide realiseerimiseks vajalikud *tegevused*:

- tuleb määrata või volitusi anda keskkonnajärelevalvega tegelevatele isikutele või instantsidele;
- regulaarselt tuleb kontrollida eraisikute ja ettevõtete jäätmekäitlust, vajadusel rikkujate karistamine;
- tuleb kontrollida korraldatud jäätmeveo toimimist;
- tuleb kaasajastada regulaarselt jäätmekava ja jäätmehoolduseeskirja seadusandluse muudatustest tulenevalt;
- elanikkonna teadlikkuse tõstmine ja koolitus

7.6 Jäätmemajanduslase statistika korrastamine

Jäätmemajanduse statistikat kogub, töötleb ja edastab ning vastavat registrit peab Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus Jäätmeandmebüroo.

Jäätmeseaduse §118kohaselt hoitakse ja töödeldakse jäätmearuandlusega kogutud andmeid keskkonnaregistris.

Kohalikul omavalitsusel teeb oma territooriumil toimuva kohta järelepärimisi. Samuti on saadaval avalik teave keskkonnaregistrist..

7.7 Probleemtoodete käitlemine

Jäätmeseaduse kohaselt on probleemtoodeteks: patareid ja akud, PCB-sid sisaldavad seadmed, mootorsõidukid ja nende osad ning elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad. Tootja on kohustatud tagama tema poolt valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtoodetest tekkinud jäätmete kokkukogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise ning selle kulud kannab tootja. Nimetatud kohustused laienevad ka neile probleemtoodete jäätmetele, mis on tekkinud enne nende kohustuste jõustumist.

Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2004. a. määruse nr 352 mootorsõidukite ja nende osade kogumise, tootjale tagastamise, taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded, kord ja sihtarvud ning rakendamise tähtajad § 4 lõigetest 1 ja 2, on alates 1. jaanuarist 2006. a tootja kohustatud romusõidukist taaskasutama vähemalt 85% romusõiduki aastasest keskmisest massist. Korduskasutusse ja ringlusse võetavate komponentide, materjalide ja ainete mass on vähemalt 80% romusõiduki aastasest keskmisest massist. Alates 1. jaanuarist 2015. a on tootja kohustatud romusõidukist taaskasutama vähemalt 95% romusõiduki aastasest keskmisest massist. Korduskasutusse ja ringlusse võetavate komponentide, materjalide ja ainete kogus on vähemalt 85% romusõiduki aastasest keskmisest massist.

EL elektri- ja elektroonikaseadmete direktiivi kohaselt on püstitatud eesmärgiks koguda kodumajapidamistest 31.12. 2006. a. 4 kg elektri- ja elektroonikajäätmeid inimese kohta aastas. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 24. detsembri 2004. a. määruse nr 376 elektri- ja elektroonikaseadmete märgistamise viis ja kord ning elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvude saavutamise määrad, § 7 lg 2 kohaselt peab tootja või tootja volitatud isik taaskasutama 31. detsembrist 2008:

- suuri kodumasinaid ja automaate vähemalt 80% ulatuses seadmete keskmisest massist ning korduvkasutatavaid ja ringlussevõetavaid komponente, materjale ja aineid vähemalt 75% ulatuses seadmete keskmisest massist;
- infotehnoloogia- ja telekommunikatsiooniseadmeid ning tavatarbijatele määratud seadmeid vähemalt 75% ulatuses seadmete keskmisest massist ning korduvkasutatavaid ja ringlussevõetavaid komponente, materjale ja aineid vähemalt 65% ulatuses seadmete keskmisest massist;
- väikeseid kodumasinaid, valgustusseadmeid, elektri- ja elektrontööriistu (välja arvatud suured paiksed tööstuslikud tööriistad), mänguasjad, vaba aja veetmise ja sportimisvahendeid ning seire- ja valveseadmeid vähemalt 70% ulatuses seadmete keskmisest massist ning korduvkasutatavaid ja ringlussevõetavaid komponente, materjale ja aineid vähemalt 50% ulatuses seadmete keskmisest massist;
- gaaslahenduslampide korduvkasutatavaid ja ringlussevõetavaid komponente, materjale ja aineid vähemalt 80% ulatuses lampide massist.

7.8 Jäätmehoolduse korraldamine põhimõtete jälgimine

Kõigil jäätmetekitajatel peavad olema võimalikult võrdsed võimalused jäätmetest vabanemiseks. See omakorda tingib vajaduse jäätmemajade ehitamiseks haja-alale, kus oleks sees ka konteinerid jäätmete liigiti kogumiseks.

- „saastaja maksab” põhimõte – jäätmetekitaja kohustub kandma kõik kulutused jäätmete käitlemisele ning nendest põhjustatud keskkonnakahjustuste likvideerimisele;
- „tootja vastutuse” põhimõte – kui tooted on muutunud jäätmeteks, peab tootja

korraldama nende kogumise ja käitlemise ning taaskasutamise võimalikult suures ulatuses;

- läheduse põhimõte – jäätmeid tuleb taaskasutada või kõrvaldada nende tekkekohale võimalikult lähedal keskkonnanõuetele vastavas ning parimat tehnoloogiat kasutavas jäätmekäitluskohas
- võrdsete võimaluste põhimõte - Taaskasutatavate jäätmete liigitikogumine on peamine võimalus jäätmetekitajatel igapäevase jäätmehooldusega seotud kulutusi kokku hoida.

7.9 Ladustatavate jäätmete koguse osatähtsuse vähendamine

Jäätmeseaduse kohaselt ei tohi prügilasse ladestada sortimata olmejäätmeid. Läheduse põhimõtet arvestades laieneb sortimata olmejäätmete ladestamise keeld kuni 01.01.2008. a. ainult neile prügilatele, mille asukohajärgses maakonnas on loodud jäätmekäitluskoht olmejäätmete töötlemiseks. Alates 01.01.2008. a. kehtib sortimata olmejäätmete vastuvõtu ja ladestamise keeld kõikidele prügilatele.

- Taaskasutatavate jäätmete kogumissüsteemi laiendamine;
- Elanikkonna teadlikkuse tõstmine, et saavutada parem olmejäätmete sorteerimine.

7.10 Biolagunevate jäätmete suunamine

- Vinni Biogaasitehasesse biolagunevate jäätmete andmise võimaluse väljaselgitamine;
- Selgitustöö biolagunevate jäätmete suunamiseks Vinni Biogaasitehasesse:

7.11 Vinni reovee puhastamise rajamine

- Koostöös vee-ettevõtjaga Ascoterm reovee puhastamise ehitus Vinni alevikus;
- Kompleks võimaldab vastu võtta piirkonna elanike reovee kogumiskaevude sisu.

7.12 Reoveesette kompostimise väljakute rajamine

MTÜ Lääne-Viru Jäätme keskuse territooriumile planeeritakse rajada reoveesette komposteerimise väljakud. Kogu projekti õnnestumise korral paraneb aastaks 2020 reovee settekäitluse kvaliteet ja seega võimaldab puhastada nii Vinni valla kui ka lähiümbruse reovete setet vastavalt seadusega kehtestatud normidel. Anaeroobsel sette stabiliseerimisel väheneb ebameeldiva lõhna ja haigustekitajate osakaal, tahendus mineva muda maht väheneb ca 30%. Vähenevad veo- ja realiseerimiskulud.

Kompostimisväljakute kompleks koosneb:

- Reoveesette ja tugiaine segamise väljak
- Komposti aunistamise väljak
- Valminud komposti järeelvalmimise väljak
- Segamistehnika varjualune
- Sademevee kogumise ja puhastamise rajatised

Peale anaeroobset stabiliseerimist on sette mullabakteritele kergesti omastatav ja sette saab kasutada kompleksväetisena põllumajanduses.

Kääritamise tulemusel tekkinud metaangaasi on võimalik kasutada elektri- ja soojusenergia tootmises.

Kompleks võimaldab vastu võtta piirkonna teiste puhastite sette ning toiduainete tööstuse jäätmeid nii vedelal kui tahkel kujul. Praegu selline võimalus piirkonnas puudub.

Kompostimisväljakud tagavad sette keskkonnaohutu kompostimise ilma häirimata tiheasustusala elanikke.

7.13 Suletud prügilate järeelvalve

- Perioodiline suletud prügilate kontroll ja hooldus (nt Roela suletud prügilade järeelhooldus toimus 2014. aastal)

7.14 Ehitus ja suurjäätmete ja käitlemine

- Elanike teavitamine suuremõõtmeliste jäätmete ja ehitusjäätmete käitlusnõuetest, nende sorteerimise ja üleandmise võimalustest;
- Transpordi võimalused suuremõõtmeliste jäätmete veoks.

7.15 Keskkonnanähtseliselt kõige lähema jäätmekäitluskoha kasutamine

- Lääne-Virumaa Jäätme keskuse töö propageerimine
- Vastuvõetavate jäätmete mitmekesistamine Lääne-Viru Jäätme keskuse poolt
- Jäätmekäitlusalaste rikkumiste viimine miinimumini.

7.16 Jäätmekäitlejate arvu suurendamine jäätmete kogumise ja käitlemise süsteemi

Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskusest saadavad andmed on aluseks jäätmemajanduse planeerimisel, ja sealt saab andmeid:

- koguste kohta jäätmeliikide kaupa (segaolmejäätmed, probleemtooted, ohtlikud jäätmed, biolagunevad jäätmed, pakendijäätmed, vanapaber, -papp jm);
- taas- ja korduvkasutusse suunatud koguste kohta;
- kõrvaldamisele suunatud koguste kohta;
- jäätmekäitlejate registri pidev korrigeerimine.

7.17 Jäätmehoolduskeskuse töös osalemine

- Osalemine Lääne-Virumaa Jäätme keskuse juhtorgani töös;
- Ettepanekute sisse viimine keskuse töö parandamiseks.

8. Jäätmekava rakendamise mõju keskkonnale

Jäätmekava kui *jäätmeseaduse* ühe osa rakendamisel on kõigi eelduste kohaselt positiivne mõju keskkonnale, eelkõige jäätmetest tekkiva reostuse vähendamise näol, samas kasutades erinevaid loodusressursse selle saavutamiseks. *Jäätmeseaduse* kohaselt on üks suurimatest kohalikule omavalitsusele pandavatest kohustustest jäätmehoolduse arendamine oma haldusterritooriumil. Seega on käesolevas jäätmekavas analüüsitud eelkõige jäätmehoolduse rakendamise mõju keskkonnale. *Jäätmeseadus* defineerib jäätmehooldust kui jäätmekäitlust (jäätmete kogumine, vedamine, taaskasutamine ja kõrvaldamine), järelevalvet jäätmekäitluse üle ja jäätmekäitluskohtade järelehooldust. Vastavalt definitsioonile võib eeldada, et jäätmehooldusel saab olla ainult positiivne mõju keskkonnale. Samas, olenevalt jäätmekäitluse meetoditest, võib erinevate käitlusprotsessidega tekkida ka negatiivne mõju. Lähtuvalt tunnustatud jäätmekäitlusmeetodite prioriteetsusest on esimene eesmärk jäätmeid mitte tekitada. Siiski tekkinud jäätmete taaskasutamismooduste eelistatud järjekord on järgmine: jäätmete korduskasutus, taaskasutus, ringlusse võtmine ja energiakasutus. Kõige viimase jäätmekäitlustoiminguna eelistatakse jäätmete kõrvaldamist.

Jäätmekäitluse mõju keskkonnale avaldub mitmest aspektist, mõju keskkonnale võib olla nii otsene (loodusliku keskkonna reostamine, inimese tervise ja heaolu kahjustamine) kui kaudne (prügilate ümbruses maa hinna langus, prügilate sulgemisega kaasnev loodusressursi kulu). Oma olemuselt on jäätmekäitluse mõju nii lokaalne, regionaalne kui ka globaalne.

Reeglina ei oma kohaliku tähtsusega jäätmekäitlustegevused olulist keskkonnamõju. Vinni valla korraldatav jäätmekäitlus seisneb peamiselt jäätmete kogumise ja veo korraldamises.

8.1 Jäätmete kogumine

Jäätmete kogumise keskkonnamõju avaldub eelkõige nende ladustamisel. Ohtlike jäätmete hoiustamisega kaasneb võimalik mõju eelkõige töötajate tervisele ja tööohutusele ning ümbritsevale keskkonnale. Probleemid võivad tekkida, eriti soojal aasta-ajal, toiduainete jm. kergesti roiskuvate biolagunevate jäätmetega (mõju hügieeni-tingimustele). Omaette tingimused seatakse plahvatus-ohtlikele, süttivatele ja kergestisüttivatele jäätmetele, samuti nakkusttekitavatele ja muudele tervist ohustavate omadustega jäätmeliikide kogumisele.

Kõrvaldatavate jäätmete koguste vähendamine on võimalik läbi jäätmete kohapealse sorteerimise, mis loob eeldused suunata erinevaid jäätmeid kordus- ja taaskasutusse. Jäätmete kohtsorteerimist piiravad puuduvad sorteerimisharjumused ning lahuskogumise seni veel ebapiisavad võimalused. Puuduseks on ka võimalike eraldi kogutud jäätmete vastavate käitlusvõimaluste puudus, mistõttu võidakse käidelda ka eraldikogutud jäätmed koos segajäätmetega. Vinni vallas prügi ladeskuskohi ei ole.

8.2 Jäätmete vedu

Jäätmete kogumine ja vedu tuleb korraldada kindla perioodilisusega, et vältida jäätmete roiskumist, ning jälgida kogumismahutite ja veokite tehnilist seisukorda, et vältida jäätmete mahavalgumist ja laialikandumist. Jäätmeveo keskkonnamõju on üldjuhul tagasihoidlik ning sarnane muu transpordist tuleneva keskkonnamõjuga – müra, transpordivahendite heitgaasid jmt. Jäätmeveo puhul tuleb kasutada selleks sobivaid vahendeid, et oleks välditud jäätmete mahapudenemine nii laadimistöodel kui veo käigus.

8.3 Jäätmete ebaseaduslik ladestamine

Üheks eeltingimuseks, mis vähendaks negatiivset keskkonnamõju, on jäätmetekitajate maksimaalne haaramine korraldatud jäätmekäitlussüsteemi ja kontroll tekkivate jäätmevoogude üle, mis on ka uue jäätmeseadusega kehtestatud korra üks peamisi eesmärke. Vaatamata eeltoodule esineb jäätmete ebaseaduslikku ladestamist. Ebaseaduslike jäätmete mahapanekukohtades tuleb tugevdada järelvalvet.

8.4 Jäätmekäitluseks vajalik loodusvara

Jäätmekäitluseks vajalik loodusvara ja jäätmekäitluse mõju keskkonnale. *Jäätmeseaduses* on jäätmekäitluseks vajaliku loodusvara all mõeldud vee, turba, savi ja pinnase kasutamise mahu hinnangut. Vinni valla territooriumil võivad erinevad loodusvarad vähesel määral kasutust leida jääkreostuste likvideerimisel, ebaseaduslike prügi mahapanekukohtade katmisel.

Kokkuvõtteks

Jäätmekäitluse mõju keskkonnale avaldub mitmest aspektist, mõju keskkonnale võib olla nii otsene (loodusliku keskkonna reostamine, inimese tervise ja heaolu kahjustamine) kui kaudne (prügilate ümbruses maa hinna langus, prügilate sulgemisega kaasnev loodusressursi kulu).

Vinni valla jäätmekava rakendamine aitab kaasa loodusressursside kasutamise vähendamisele. Mida rohkem jäätmeid sorteeritakse ja taaskasutatakse, seda vähem kulub ressursse. Oluline on vähem jäätmeid ladestamisele, põletusele suunata ja rohkem taaskasutada (täpsemad eesmärgid ja meetmed on toodud käesoleva jäätmekava peatükis 7), seejuures on siiski üheks võimaluseks jäätmete energiakasutus.

9. JÄÄTMEKÄITLUSE TEGEVUSKAVA JA RAHASTAMINE

9.1 Jäätmekäitluse kavandamine

Vinni valla jäätmehoolduse kavandamisel on aluseks valla jäätmekava. Jäätmekava peab olema kooskõlas kehtivate õigusaktide ning üleriigilise ja maakondliku jäätmekavaga ning arvestama jäätmemajanduse reaalse olukorraga. Selle tagamiseks tuleb jäätmekava perioodiliselt üle vaadata ning vajadusel täiendada.

9.2 Jäätmekäitluse rahastamine

Jäätmekäitluse rahastamine on toimunud Vinni vallas järgmiselt:

Jäätmehoolduse rahastamisel kehtib põhimõte, et jäätmetekitaja maksab oma jäätmete käitlemise eest ise. Jäätmevaldaja (-tekitaja) maksab jäätmete veo eest teenustasu, mis peab olema piisav, et katta jäätmekäitluskoha rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järelhoolduskulud ning jäätmete veokulud. Ettevõtted katavad ise kõik jäätmekäitlusega seotud kulutused.

Valla eelarvest rahastatakse:

- kodumajapidamistes tekkinud ohtlike jäätmete kogumist ja käitlemist;
- avalikesse kohtadesse paigutatud prügikonteinerite hooldamist;
- jäätmemajanduse arendamist;
- teisi jäätmehoolduse arendamisega seotud tegevusi.

Vinni valla jäätmekäitluse tegevuskava aastateks 2015-2020 (tegevuse maksumused eurodes)

Tabel 9.1.

Tegevused	2015. a	2016. a	2017. a	2018. a	2019. a	2020. a	Summa kokku	Rahastamine
1. Korraldatud jäätmeveo								
1.1. Jäätme hoolduseeskirja perioodiline	X	X	X	X	X	X	Vajadusel	VE
1.2. Geodata Arendus OÜ jäätmekäitluse mooduli ost ja juurutamine	1530	0	0	0	0	0	1530	VE
1.3. Jäätmevaldajate registri pidamine ja pidev täiendamine	312	312	312	312	312	312	1872	JV; VE
1.3. Korraldatud jäätmeveo konkursi läbiviimine	0	0	0	0	3500	0	3500	VE
1.4. Teavitamine korraldatud jäätmeveoga seonduvast	X	X	X	X	X	X	Vajadusel	JV; VE
1.5. Suletud prügilate perioodiline järelvalve	X	X	X	X	X	X	Vajadusel	VE
2. Pakendijäätmete eraldikogumine								
2.1. Pakendijäätmete kogumissüsteemi täiendamine koostöös taaskasut.organisatsi-ga	X	X	X	X	X	X	Vajadusel	T; TO

2.2. Elanikkonna teavitamine pakendijäätmete kogumissüsteemist	X	X	X	X	X	X	Vajadusel	T; TO
3. Biolagunevate jäätmete eraldikogumine ja								
3.1. Biolagunevate jäätmete üleandmise võimalus Vinni Biogaasitehasesse	X	X	X	X	X	X	Vajadusel	VE
3.2. Vinni reoveesetete purgla rajamine	66000	33000	0	0	0	0	99 000	VE; RVP
3.3. Elanikkonna teavitamine biolagunevate jäätmete kompostimisvõimalustest	X	X	X	X	X	X	Vajadusel	VE
3.4. MTÜ Lääne-Viru Jäätme keskuse reoveesete	450000	450000	450000	450000	0	0	1800000	F, ET
4. Ohtlike jäätmete ja probleemtoodete kogumine ja käitlemine								
4.1. Elanikkonna teavitamine ohtlike jäätmete ja probleemtoodete eraldikogumise ja üleandmisvõimalustest	X	X	X	X	X	X	Vajadusel	VE
4.2. Ohtlike jäätmete kogumise korraldamine	1200	1200	1200	1200	1200	1200	7200	VE; F
4.3. Koostöös tootjavastutusorganisatsiooni nidega probleemtoodete kogumissüsteemi töhustamiseks	X	X	X	X	X	X	Vajadusel	VE; T; TO
5. Ehitus- ja lammutusprahi käitluse korraldamine								
5.1. Elanikkonna teavitamine ehitusjäätmete käitlusnõuetest ja sorteerimisvõimalustest	X	X	X	X	X	X	Vajadusel	VE
6. Suurjäätmete käitlemine								
6.1. Elanike teavitamine suur mõõtmeliste jäätmete üleandmise võimalustest	X	X	X	X	X	X	Vajadusel	VE
6.2. Transport suuremõõtmeliste jäätmete veoks	X	X	X	X	X	X	Võimalusel	VE

7. Jäätmekäitlusinfo jagamine ja keskkonnateadlikkuse tõstmine ning jäätmetekke vältimise võimalused	X	X	X	X	X	X	Vajadusel	VE
8. Osalemine maakondliku jäätmekäitluskeskuse juhtorgani töös	X	X	X	X	X	X	Võimalusel	VE
9. Jäätmekäitluse kavandamine ja								
9.1. Jäätmekava regulaarne ülevaatamine	X	X	X	X	X	X	Vajadusel	VE
9.2. Jäätmehoolduse kavandamine lähtuvalt jäätmekavast	X	X	X	X	X	X	Vajadusel	VE
9.3. Erasisikute ja ettevõtete jäätmekäitluse kontrollimine, vajadusel rikkujate karistamine	X	X	X	X	X	X	Vajadusel	VE

Legend:

X - teostamise aasta mäрге	JV – teostajaks konkursi korras valitud jäätmevedaja
(VV) – teostajaks vallavalitsus	JVT – finantseerimine teenustasust
VE – finantseerimine vallaelarvest	F – finantseerimine keskkonnafondidest projektipõhiselt
T - teostajaks tootjavastutusorganisatsioon	ET – ettevõtete erakapitali investeering
TO - teostajaks taaskasutusorganisatsiooni	RVP – finantseerimine reoveepuhastite haldajate poolt

10. KOKKUVÕTE

Vinni valla jäätmekavas 2015 – 2020 anti ülevaade ja analüüsi jäätmemajanduse hetkseisu Vinni vallas. Sellest lähtuvalt toodi välja valla jäätmemajanduses olevad probleemid, püstitati eesmärgid jäätmemajanduse arendamiseks.

Vinni valla jäätmekava 2015 – 2020 koostamisel on arvestatud kehtivatest õigusaktidest tulenevate nõuete ja kohustustega. Arvestatud on jäätmeseadusest ja pakendiseadusest tulenevate muudatustega jäätmemajanduse korraldamisel.

Vinni vallas tekkivad olmejäätmeid ei ladestata MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskuse poolt. Samas on liiga vähe jäätmetekitajaid haaratud ühtsesse jäätmekäitlussüsteemi.

Olulisemad jäätmekäitluse probleemid Vinni vallas on jätkuvalt:

- Elanikkonna vähene motiveeritus jäätmete liigiti kogumiseks;
- Hulk elanikke, kes ei mõista jäätmete põletamisest tulenevat keskkonnakahju suurust;
- Kohati puudub veel ülevaade jäätmetekitajatest;
- Vallal puudub ülevaade realselt tekkivatest jäätmekogustest;
- Madal keskkonnateadlikkus ja jäätmekäitlust puudutava informatsiooni vähesus;
- Väara prügikäitleja avastamise väike protsent.

Vinni valla jäätmekäitluse arendamisel on üldisteks eesmärkideks:

- jäätmetekke stabiliseerimine;
- illegaalse jäätmekäitluse minimiseerimine;
- sorteerimise ja taaskasutamise suurendamine;
- pakendi kogumissüsteemi arendamine;
- teavitustöö läbiviimine elanikkonna hulgas.

Nende eesmärkide täitmiseks on oluline elanike keskkonnateadlikkuse kasv ja sorteerimisharjumuste juurutamine ning jäätmete kohtsorteerimise edendamine, sorteeritud jäätmete üleandmisvõimaluste loomine ning kontroll jäätmekäitluse üle. Kontrolli aitab tagada võimalikult suure hulga jäätmevaldajate haaratus üldisesse jäätmekäitlussüsteemi.

Olulisemateks tegevusteks jäätmekäitluse arendamisel Vinni vallas on:

- Korraldatud jäätmeveo parem organiseerimine;
- Jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine;
- Jäätmekäitlusalase järeelvalve tõhustamine;
- Elanike kaasamine ja keskkonnateadlikkuse edendamine;
- Koostöö teiste omavalitsustega.

Väljatoodud tegevuste elluviimine aitab korrastada jäätmemajandust Vinni vallas. Saadakse parem ülevaade jäätmekäitlusest, laiendatakse sorteeritud jäätmete üleandmisvõimalusi ja parandatakse inimeste suhtumist ning suurendatakse nende teadmisi jäätmetega ümberkäimisest. See kõik aitab vähendada jäätmekäitlusest tulenevat negatiivset keskkonnamõju.

KASUTATUD ALLIKAD

1. Jäätmeseadus (RT I 2004, 9, 52);
2. Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030: <http://www.envir.ee/>
3. Eesti Keskkonnategevuskava aastateks 2007-2013: <http://www.envir.ee/>
4. Biolagunevatest jäätmetest komposti tootmise nõuded (RT I, 10.04.2013, 1);
5. Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus (RT I 1993, 37, 558);
6. Pakendiseadus (RT I 2004, 2, 2);
7. Pakendiaktsiisiseadus (RT I 1997, 5/6, 31);
8. Keskkonnatasude seadus (RT I 2005, 67, 512);
9. Saastetasu arvutamise ja laekumise arvestuse pidamise ning sellekohase informatsiooni edastamise kord, keskkonnaministri 22. juuni 1999.a määrus nr 62 (RTL 1999, 109, 1403);
10. Eri- või ainuõiguse andmiseks avaliku konkursi korraldamise kord, Vabariigi Valitsuse 25.09.2001.a määrus nr 303 (RT I 2001, 78, 469)
11. Keskkonnaministri 29.04.2004.a määrus nr 38 „Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded“;
12. Jäätmekava koostamise juhend. REC Estonia 2003;
13. Üleriigiline jäätmekava 2008-2013, Keskkonnaministeerium;
14. Üleriigilise jäätmekava eelnõu 2014-2020, Keskkonnaministeerium;
15. Lääne–Virumaa jäätmekava 2006 , Keskkonnaministeerium;
16. Vinni valla arengukava 2014-2022;
17. Vinn Vallavolikogu 24.04.2014 määruse nr 10 „Korraldatud jäätmevedu“;
18. Vinni Vallavolikogu 17.12.2014.a määrus nr 21 “Heakorra- ja kaevetööde eeskiri“.
19. Vinni Vallavolikogu 27.03.2014 määrus nr 6 „Vinni valla jäätmehoolduseeskiri“;
20. Tallinna linna kodumajapidamistes tekkivate olmejäätmete koostise ja koguse uuring. Tallinn 2004, Entec AS;
21. Lääne-Virumaa jäätmehoolduse arengusuunad. Rakvere 2004, Taimar Ala;
22. Jäätmekava koostamise juhend. Tallinn: SA REC Estonia, 2003
23. Vinni valla kodulehekülg <http://www.vinni.ee/>

LISA (jätmealased mõisted)

MÕISTED ÕIGUSAKTIDEST

Biologunevad jäätmed – biologunevad jäätmed on anaeroobselt või aeroobselt lagunevad jäätmed, nagu toidujäätmed, paber ja papp („Jäätmeseadus” RT I 2004,9, 52)

Jäätmed - jäätmed on mis tahes vallasasi või kinnistatud laev, mille valdaja on ära visanud, kavatseb seda teha või on kohustatud seda tegema („Jäätmeseadus“ RT I, 09.11.2011)

Jäätmehooldus – jäätmehooldus on jäätmekäitlus, järelevalve jäätmekäitluse üle ja jäätmekäitluskohtade järeelhooldus („Jäätmeseadus” RT I 2004, 9, 52)

Jäätmekäitlus - jäätmekäitlus on jäätmete kogumine, vedamine, taaskasutamine ja kõrvaldamine, sealhulgas vahendaja või edasimüüja tegevus. [RT I, 09.11.2011, 1 - jõust. 10.11.2011]

Jäätmekäitluskoht - tehniliselt varustatud ehitis jäätmete kogumiseks, taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks, on ka maa-ala, kus jäätmete taaskasutamine võimaldab parendada mullaviljakust, maa-ala keskkonnaseisundit või selle kasutusvõimalusi või maa-ala, kus tehakse jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise toiminguid, milleks ehitise olemasolu ei ole vajalik. [RT I 2007, 19, 94 - jõust. 11.03.2007]

Jäätmeluba - dokument, milline annab jäätmeid käitlevale isikule või jäätmetekitajale õiguse üheks või mitmeks „Jäätmeseaduse“ § 73 lõikes 2 nimetatud jäätmekäitlustegevuseks või jäätmete tekitamiseks käesoleva seaduse §-s 75 nimetatud tegevusvaldkondades ning määrab selle õiguse realiseerimise tingimused. [RT I 2007, 19, 94 - jõust. 11.03.2007]

Jäätmepõletustehas – jäätmepõletustehas on jäätmekäitluskoht, mille põhielement on paikne või teisaldatav tehniline kompleks või seade, mis on ette nähtud jäätmete termiliseks töötlemiseks, olenemata sellest, kas põlemisel tekkiv soojus kasutatakse ära või mitte. Jäätmepõletustehases toimuvad protsessid hõlmavad nii jäätmete vahetut põletamist oksüdatsiooni teel kui ka muid termilisi protsesse, nagu pürolüüs, utmine, gaasistamine või plasmaprotsessid, juhul kui termilistes protsessides tekkivad ained järgnevalt põletatakse („Jäätmeseadus” RT I 2004, 9, 52)

Jäätmetekitaja - isik või riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse asutus, kelle tegevuse käigus tekivad jäätmed, või isik, kes sooritab jäätmetega toiminguid, mille tagajärjel jäätmete olemus või koostis muutub, näiteks tegeleb jäätmete eeltöötusega või segab jäätmeid. [RT I, 09.11.2011, 1 - jõust. 10.11.2011]

Jäätmetekke vältimine – jäätmetekke vältimine on asja jäätmeteks muutumisele eelnevate meetmete rakendamine tekkivate jäätmete koguse ja jäätmete keskkonna- ning terviseohtlikkuse vähendamiseks. [RT I, 09.11.2011, 1 - jõust. 10.11.2011]

Jäätmevaldaja – jäätmetekitaja või muu isik või riigi või kohaliku omavalitsuse asutus, kelle valduses on jäätmed. [RT I 2007, 19, 94 - jõust. 11.03.2007]

Jäätmete kahjulik toime – jäätmete kahjulik toime, mille alusel jäätmed loetakse ohtlikeks jäätmeteks, on samalaadne kahjuliku toimega, mida avaldavad plahvatusohtlikud, oksüdeerivad, väga tuleohtlikud ning tuleohtlikud vedelad ained ja valmistised, ärritavad mittesööbivad ained, kahjulikud, mürgised, kantserogeensed, sööbivad, teratogeensed või reproduktiivset funktsiooni kahjustavad, mutageensed ained ja valmistised, nakkustekitavad, mikroorganisme või nende toksine sisaldavad ained, ained ja valmistised, mille kokkupuutel vee, õhu või hapetega vabanevad mürgised või väga mürgised gaasid („Jäätmeseadus” RT I 2004, 9, 52)

Jäätmete kogumine –jäätmete kokkukorjamine, sealhulgas jäätmete eelsortimine ja ajutine ladustamine ning mehaaniline töötlemine ilma jäätmete koostist ja olemust muutmata,

eesmärgiga vedada need edasiseks käitlemiseks jäätmekäitluskohta. [RT I, 09.11.2011, 1 - jõust. 10.11.2011]

Jäätmete korduskasutus –korduskasutus on mis tahes toiming, mille käigus tooteid või tootekomponente, mis ei ole jäätmed, kasutatakse uuesti nende esialgsel otstarbel. [RT I, 09.11.2011, 1 - jõust. 10.11.2011]

Jäätmete kõrvaldamine –jäätmete kõrvaldamine on nende ladestamine prügilasse, põletamine ilma energiakasutusega või muu samaväärne toiming, mis ei ole taaskasutamine, kaasa arvatud jäätmete ettevalmistamine kõrvaldamiseks, isegi kui toimingul on osaliselt teine tagajärg ainete või energia taasväärtustamise näol. [RT I, 09.11.2011, 1 - jõust. 10.11.2011]

Jäätmete ringlussevõtt –jäätmete taaskasutamismoodus, kus jäätmetes sisalduvat ainet kasutatakse tootmisprotsessis esialgsel või muul otstarbel, kaasa arvatud bioloogiline ringlussevõtt, kuid välja arvatud jäätmete energiakasutus ja töötlemine materjalideks, mida kasutatakse kütusena või kaeveõõnte täitmiseks. [RT I, 09.11.2011, 1 - jõust. 10.11.2011]

Jäätmete sortimine – sortimine on tegevus, mille käigus eraldatakse segaolmejäätmetest ennekõike ohtlikud jäätmed, samuti taaskasutatavad jäätmed, kui sortimine ja väljanopitud jäätmete taaskasutamine on tehnoloogiliselt võimalik ning nende tegevustega ei kaasne ülemääraseid kulutusi („Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused” RTL, 2007, 9, 140)

Jäätmete taaskasutamine –jäätmekäitlustoiming, mille peamine tulemus on jäätmete kasutamine kasulikult otstarbel selliselt, et nad asendavad teisi materjale, mida muidu oleks sellel otstarbel kasutatud, või jäätmete ettevalmistamine nende eelnimetatud otstarbel ja viisil kasutamiseks kas tootmises või majanduses laiemalt. [RT I, 09.11.2011, 1 - jõust. 10.11.2011]

Jäätmete töötlemine – taaskasutamise- või kõrvaldamistoiming, kaasa arvatud jäätmete mehaaniline, termiline, keemiline või bioloogiline mõjutamine, kaasa arvatud sortimine ja pakendamine, mis muudab jäätmete omadusi eesmärgiga vähendada jäätmete kogust või ohtlikkust, hõlbustada nende käitlemist või kõrvaldamist või tõhustada nende taaskasutamist. Jäätmete töötlemiseks ei loeta nende kokkupressimist mahu vähendamise eesmärgil, näiteks prügilasse vedamisel või ladestamisel. [RT I, 09.11.2011, 1 - jõust. 10.11.2011]

Korraldatud jäätmevedu – olmejäätmete kogumine ja vedamine määratud piirkonnast määratud jäätmekäitluskohta või -kohtadesse kohaliku omavalitsuse üksuse valitud ettevõtja poolt. [RT I 2007, 19, 94 - jõust. 11.03.2007]

Metallijäätmed – metallijäätmed on oma põhikoostiselt ehedatest mustmetallidest või värvilistest metallidest või nende sulamitest koosnevad jäätmed („Jäätmeseadus” RT I 2004, 9, 52)

Olmejäätmed – olmejäätmed on kodumajapidamisjäätmed ning kaubanduses, teeninduses või mujal tekkinud oma koostise ja omaduste poolest samalaadsed jäätmed. [RT I 2007, 19, 94 - jõust.11.03.2007]

Ohtlikud jäätmed –on jäätmed, mis vähemalt ühe Jäätmeseaduse seaduse § -s 8 nimetatud kahjuliku toime tõttu võivad olla ohtlikud tervisele, varale või keskkonnale („Jäätmeseadus” RT I 2004, 9, 52)

Pakend –mis tahes materjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba, toormest kuni valmiskaubani, hoidmiseks, kaitsmiseks, käsitlemiseks, kättetoimetamiseks ja esitlemiseks kogu tsükli vältel tootjast tarbijani. Pakendiks loetakse ka samal eesmärgil kasutatavad ühekorratooted („Pakendiseadus” RT I 2004, 41, 278)

Pakendi korduskasutus – mis tahes toiming, mille käigus korduskasutuspakend täidetakse uuesti või kasutatakse pakendit algselt mõeldud otstarbeks, tehes seda turul leiduvate ning pakendi uuesti täitmist võimaldavate abitoodete abil või selliste abitoodete abita. Selline korduvalt kasutatud pakend muutub pakendijäätmeteks, kui ta ei kuulu enam korduskasutusele („Pakendiseadus” RT I 2004, 41, 278)

Pakendijäätmed – mis tahes pakend või pakendimaterjal, mis muutub pärast pakendi kasutamist jäätmeteks jäätmeseaduse § 2 tähenduses. Pakendijäätmeteks ei loeta pakendi ja pakendimaterjali tootmisel tekkinud jääke. [RT I 2008, 20, 138 - jõust. 31.05.2008]

Pakendijäätmete taaskasutus – on jäätmete taaskasutamine „Jäätmeseaduse” § 15 tähenduses, arvestades Pakendiseaduse erisusi („Pakendiseadus” RT I 2004, 41, 278)

Plast – on kõik looduslikel või tehispolümeeridel põhinevad materjalid (näiteks polüetüleen, polüpropüleen, polüstürool, polüvinüülkloriid, polüetüleenereftalaat ehk PET, polümetüülmetakrülaad ehk orgaaniline klaas ja teised polümeerid ning nende kopolümeerid) nii ühe- kui ka mitmekihilises teostuses, mis kuuluvad Euroopa nõukogu määruse (EMÜ) nr 2658/87 rubriiki 3923 („Pakendimaterjali määramise kord” RTL, 2005, 106, 1627)

Prügila – jäätmekäitluskoht, kus jäätmed ladestatakse maa peale või maa alla, kaasa arvatud jäätmekäitluskoht, kuhu jäätmetekitaja ladestab jäätmed tekkekohal (käitisesisene prügila), ja jäätmekäitluskoht, mida kasutatakse püsivalt jäätmete vaheladustamiseks vähemalt aasta vältel („Jäätmeseadus” RT I 2004, 9, 52)

Püsijäätmed – on tavajäätmed, milles ei toimu olulisi füüsikalisi, keemilisi ega bioloogilisi muutusi. Püsijäätmed ei lahustu, põle ega reageeri muul viisil füüsikaliselt või keemiliselt, nad ei ole biolagundatavad ega mõjuta ebasoodsalt muid nendega kokkupuutesse sattuvaid aineid viisil, mis põhjustaks keskkonna saastumist või kahju inimese tervisele. Püsijäätmete leostuvus veekeskkonnas, ohtlike ainete sisaldus ning nõrgvee ökotoksilisus ei põhjusta täiendavat keskkonnakoormust, seda eriti põhja- ja pinnavee kvaliteedinõudeid silmas pidades („Jäätmeseadus” RT I 2004, 9, 52)

Tavajäätmed – kõik jäätmed, mis ei kuulu ohtlike jäätmete hulka („Jäätmeseadus” RT I 2004, 9, 52)

Teisene toore – on jäätmete taaskasutamistoimingu tulemusena ringlussevõetud aine või materjal („Jäätmeseadus” RT I 2004, 9, 52)

Sette kompostimine – sette aeroobne lagundamine mikro- ja makroorganismide abil, milleks lisatakse settele puukoort, saepuru, põhku, turvast või mõnda muud tugimaterjali ja segatakse settega. Kompostimisel peab kompostitava materjali temperatuur olema vähemalt kuus päeva üle 60°C. („Reoveesette põllumajanduses, haljastuses ja rekultiveerimisel kasutamise nõuded” RTL 2003, 5, 48)

Sortimistehas – tehnoloogiliselt varustatud ning keskkonna- ja tervisekaitse nõuetele vastav jäätmekäitluskoht, kus sorditakse segunenud olmejäätmed (*mitte otsene definitsioon*) („Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused” RTL, 2007, 9, 140)

MÕISTED MUUDEST ALLIKATEST

Ehitus- ja lammutuspraht (-jäätmed)– jäätmed, mis tekivad ehitiste või nende osade, kas maapealsete või maa-aluste, ehitamisel, lammutamisel, renoveerimisel või rekonstrueerimisel (EEA Glossary European Environmental Agency)

Jäätmemaja – jäätmemaja on jäätmete sorteeritult kogumise koht, kus konteinerid on heakorra eesmärgil paigutatud kergehitisse. („Jäätmete kogumissüsteemi ja hooldust puudutavate objektide defineerimine, Harjumaa jäätmekava”)

Jäätmehoolduskeskus – jäätmehoolduskeskus on jäätmekäitluse korraldamise territoriaalne üksus, mille funktsioonid on järgnevad:

- teeninduspiirkonnas jäätmekäitluse korraldamine;
- jäätmete vähendamise ja taaskasutamise programmide arendamine, teostamine, toetamine ja edendamine
- optimaalse jäätmekäitlushinna kujundamine
- arendustöö ja propaganda
- konkursside korraldamine nii jäätmeveoettevõtete vahel, kui ka jäätmete taaskasutamise alal, seda kas jäätmeveopiirkonnas tervikuna või selle osades
- andmebaaside pidamine

Jäätmejaam – spetsiaalselt rajatud tehniliselt varustatud jäätmekäitluskoht (detailplaneeringu ja projekti alusel), kuhu on paigutatud taaskasutatavate jäätmete kogumiseks ja esmaseks töötlemiseks kogumiskonteinerid sh. ohtlike jäätmete kogumiskonteiner. Jäätmejaamas on ka olmehoone ning toimub kasutuskõlblike ja suuregabariidiliste jäätmete (mööbli, kodumasinade, majatarvete, riietusesemete jms) kogumine ja jaotamine. Samuti on jäätmejaam rajatud perspektiiviga kompostida orgaanilisi jäätmeid (asfalt plats jne). Jäätmejaama on võimalik ehitada ka ümberlaadimis- ja/või sorteerimisjaamana

Jäätmekäitluskeskus – jäätmekäitluskeskus (suuremõtmeline jäätmejaam – teenindab mitut maakonda) on jäätmekäitluskoht, kus vastavalt piirkonna eripärale ja vajadusele toimub:

- taas- ja korduskasutatavate jäätmete ning ohtlike jäätmete kogumine paigaldatud konteineritesse (ka ettevõtetelt);
- eelnevalt sorditud või sortimata jäätmete töötlemine (sortimine, komposteerimine, pressimine, pakendamine);
- kasutuskõlblike jäätmete (mööbli, kodumasinade, majatarvete, riietusesemete jms) kogumine ja jaotamine;
- taaskasutusse mitte minevate jäätmete ladestamine. Põhimõtteliselt on tegemist prügilaga, kus enne jäätmete ladestamist suunatakse võimalik suur osa jäätmetest taaskasutusse

Jäätmekogumiskoht (kokkutoomiskoht) – jäätmekogumiskoht on taaskasutatavate jäätmete (paberi, papi, plasti, klaasi, biolaguneva, metalli, patareide jms) esmaseks kogumiseks mõeldud koht, kuhu on paigutatud vastavad kogumiskonteinerid, vajadusel ümbritsetud aiaga. Jäätmekogumiskohas ei toimu jäätmete töötlust, ainult kogumine. Võimalusel paigaldatakse jäätmekogumiskohta ka ohtlike jäätmete kogumiskonteiner. Jäätmekogumiskohas võib olla ka pakendijäätmete kogumiskonteiner.

Jäätmekogumiskohti on kahte liiki:

- igas vallas, kus ei ole jäätmejaama on kogumiskoht + ohtlike jäätmete kogumiskonteiner. Kohaliku omavalitsuse kogumiskohas on võimalus koguda ka probleemtoote jäätmeid, selleks rajatakse ajutised varjualused (vajadust näitab probleemtoodete käitlemise praktika tulevikus);
- igas suuremas asulas on kogumiskohad (vastavalt rahvastiku tihedusele), kus on ainult liigitikogumise konteinerid. Kogumiskoht ei ole jäätmeseaduse mõistes jäätmekäitluskoht

Jäätmete kogumiskoht või kohad – kuhu tuleb jäätmed nende ladestamise, ladestamiseelse töötlemise või edasise veo eesmärgil toimetada

Kompostimine – orgaanilise materjali kontrollitud lagundamine õhu juuresolekul huumusesarnaseks materjaliks. Kompostimine sisaldab mehhaanilist segamist ja areerimist, materjali ventileerimist vertikaalsetes aeratsioonikambrites, või materjali paigutamine aunadesse, neid regulaarselt segades ja pöörates (US EPA)

Tervishoiul tekkivad jäätmed – nii inimeste kui ka loomade tervishoiu, ravimise ja hooldusega seotud asutustes tekkivad jäätmed.

